

NORSK POLAR-TIDENDE

THE NORWEGIAN

POLAR-GAZETTE

MAI/JUNI - JULI/AUGUST

NR. 5 - 6 - 7 - 8/1951

Sovjetsamveldets note om Svalbard —

Norges svarnote

Fiskeridirektør K. Sunnanå taler i Færingehavn på Grønland

Fridtjof Nansen hadde også sin «Betty»

The American Fishery Proclamation of 1945

NORSK POLAR-TIDENDE

THE NORWEGIAN POLAR-GAZETTE

MAI/JUNI – JULI/AUGUST – 1951 — NR. 5-6-7-8

Fungerende redaktør: Th. Hansen

Redaksjonens adresse: Harald Hårfagresgt, 12 C^{VI}, Oslo

Trykkeri: A/S Handelstrykkeriet, Sandefjord

Bank: Chr. Bank & Kreditkasse, Oslo,

Innhold: – Contents

Fiskerigrensesaken i Haag	3
Det bør omgående anskaffes ekspedisjons og unnsetningsfartøy til bruk i våre arktiske områder	4
Sovjetsamveldets note til Norge om forsvaret av svalbard	5
Norges svarnote til Sovjetsamveldet	7
Arktisk Forening — Tromsø's skriv til Fiskeridepartementet	7
Ishavsprat	9
Ingeniør Alfred Koller — In memoriam	10
Sildefisket ved Island og Jan Mayen	12
Fridtjof Nansen hadde også sin «Betty»	13
Han var hovedsmann da nordmenn tok ledelsen i Vestkystens kveitefiske	16
En verdensborgers hyldest til den nord-norske fiskerbefolkning	17
Grønlandsfisket — Fiskeridir. Sunnanå taler ved åpningen av velferdshuset i Færingshavn	19
Årets avløsningsekspedisjon til Grønland	20
Den amerikanske fiskeriproklamasjon av 1945	21
The American Fishery Proclamation of 1945	21
Fram-karene besøker «Fram» i Oslo	26

Forsidens foto i vinduet: Ingeniør Alfred Koller

Foto: A. Hoel

Ettertrykk uten kildeangivelse forbudt.

A/S MANDAL STÅL

MANDAL

Fiskerigrensesaken i Haag.

Det er en viktig og alvorlig sak som nå behandles av den internasjonale domstol i Haag.

Saken er spesielt viktig for de nord-norske fiskere, som i en årrekke har følt trålnernes herjinger — en kan vel si — på kroppen.

Fiskerne følger derfor saken med spent interesse og ikke liten engstelse. Og mange spør seg selv om det gjennom den norske delegasjon blir tilstrekkelig og inntrengende nok gjort klart for domstolens medlemmer og motparten, hva fiskerne som til stadighet har fått redskapene sine ødelagt, tenker og føler etter slike «nederlag» i den harde kampen for tilværelsen.

Blir det overfor domstolen manet fram med tilstrekkelig styrke all den elendighet som disse britiske tråleres herjinger har brakt inn i hjemmene til de nord-norske fiskere?

Vi kan ikke si annet enn at vi stuset litt, da vi leste navnene på vår delegasjons medlemmer. Det var naturligvis bra folk og vel skikket for den store oppgaven, men vi savnet et par fiskere, som selv hadde opplevd å bli ranet for sine redskaper av disse utenlandske trålere som i mørke og med slokte lanterner feier over våre kyst-

fiskefelter og ødelegger redskaper og derved livbergingen for våre fiskere og deres familier.

Vi mener at delegasjonen burde ha hatt med f. eks. Ludvik Andersen, Aldor Ingebrigtsen, Johs. Olsen, Jens Steffensen eller et par andre.

De nevnte navn ville absolutt har vært en styrkelse av delegasjonen, som ikke bare skal forsvare våre juridiske rettigheter til våre kystfiskeriområder, men også sterkest mulig frammane de menneskelige tragedier som trålnernes herjinger har påført en stor del av vår fiskeribefolkning gjennom en årrekke.

Vi skal ikke her komme inn på sakens juridiske side, det vil ta for meget plass. Men vi vil desto sterkere understreke vår uomtvistelige moralske rett til å forsvare vår kystbefolknings livbergingsgrunnlag mot en hver angriper.

England har vært med på å utforme en av de nye grunnregler for menneskerettighetene og det internasjonale samarbeid — frihet fra frykt. Det er denne frihet de nord-norske fiskere ber om, da de har nok med å bekjempe de overmektige naturkrefter for å skaffe livberging for seg og sine. De ber derfor om å bli spart for å bli fallt i ryggen av britiske eller andre trålere med slokte lanterner.

Det bør omgående anskaffes ekspedisjons og unnsetningsfartøy til bruk i våre arktiske områder.

Arktisk Forening — Tromsø har i et brev til Fiskeridepartementet gjort en henvendelse om at det blir anskaffet et høvelig ekspedisjons- og unnsetningsfartøy til bruk i Ishavet.

Fartøyets hovedoppgave skal være å understøtte selfangerflåten under fangsten.

Vi gjengir foreningens brev i sin helhet nedenfor.

Ved denne henvendelse er en gammel sak og berettiget krav tatt opp på ny.

Forrige gang saken ble reist, var i 1947 da Arktisk Forening sendte et brev om saken til Statsministeren, og Norges Svalbard- og Ishavs-Undersøkelser på sin side tok den opp og forhandlet med forskjellige instanser. Bl. a. ble saken drøftet med Sjøforsvarets Overkommando, da det var og er forutsetningen at fartøyet skal bemannes og føres av Marinen.

Forhandlingene kom så langt at Forsvarsdepartementet bevilget kr. 15.000,— til utføring av tegninger for et høvelig fartøy. De første tegninger forelå i 1949. Disse ble drøftet og korrigeret og gikk tilbake til Marinens Hovedverft i Horten, som hadde utarbeidet tegningene og som skulle bygge fartøyet.

Siden den gang er saken blitt stående i stampe — bl. a. skal det fra marinehold være hevdet at Marinen mangler folk til å bemanne et slikt fartøy.

Vi kan ikke tro at dette holder stikk, da vi mener at en slik tjeneste for endel av vårt marinepersonell, vil være av den

største betydning, da vi som medlem av A-pakten i en eventuell krig ville måtte kjempe i de arktiske områder — også inne i isen.

Når derfor myndighetene nå legger opp sine store planer om en sterkere og forsert utbygging av det nord-norske næringsliv, håper vi at anskaffelse av et slikt fartøy, som er tatt opp av de interesserte instanser — nå sist av Arktisk Forening blir gjort snarest.

Fartøyet vil få arbeidsoppgaver nok og ved fornuftig disponering, vil det også bli langt billigere enn det nå er, hvor det f. eks. til avløsningsekspedisjonene blir leid mindre hensiktsmessige fartøyer til meget høye priser.

En omgående anskaffelse av et slikt fartøy til ekspedisjons- og unnsetningsbruk i våre arktiske områder støttes av alle som kjenner og vil forsvare de arktiske områder som en del av vårt land.

Vi vil også framheve at under de forhandlinger som ble ført av Norges Svalbard- og Ishavs-Undersøkelser og senere av Norsk Polarinstitutt, ble det framholdt at det var behov for to fartøyer, da bl. a. instituttet hadde så omfattende oppmålingsarbeid som burde utføres snarest mulig, at det ene fartøyet ville være opptatt med dette arbeid meste parten av sommeren.

Sakens aktualitet kan enn mere understrekes ved at Arktisk Forening og Norsk Polarinstitutt tok opp saken hver for seg og uten å vite om den enkeltes arbeid.

Sovjetsamveldets note til Norge om forsvaret av Svalbard.

Etter å ha sluttet seg til Atlanterhavspakten tar den norske regjering ved hjelp av fremmede makter og under påskudd av forsvar vidtformede militære forholdsregler i retning av virkeliggjørelsen av Atlanterhavspaktens fiendtlige mål mot Sovjetsamveldet. I sin beslutning av 19. januar 1951 «om Norges deltagelse i dannelsen av et felles kommandosystem og felles vepnete styrker for Atlanterhavspaktens land», gikk den norske regjering faktisk med på å stille norsk territorium til bruk for den aggressive Nordatlantiske blokks vepnete styrker, og erklærte seg likeledes enig i å stille de norske vepnete styrker under den Nordatlantiske blokks amerikanske kommando, under hvis ledelse og etter hvis planer alle militære forberedelser i Norge også må foretas. Stabene og øverstkommanderende for de veptene styrker og for øverstkommanderende for luftstridskreftene til den Nordatlantiske blokk i Nord-Europa og en spesiell amerikansk militærmisjon er allerede plasert på Norges område. Den norske regjering har allerede skrevet under overenskomst om den Nordatlantiske blokks vepnete styrkers status, som forutsetter den mulighet å plasere fremmede stridskrefter på Norges territorium. Under ledelse av De Forente Staters og Englands militære myndigheter realiserer den norske regjering vidtomfattende forholdsregler ved å bygge nye, og fullkommengjøre allerede eksisterende militære flåte- og flybaser på norsk område, deriblant i de områder i Nord-Norge som grenser til Sovjetsamveldet. Disse baser utgjør, som det fremgår av ovennevnte beslutning av den norske regjering av 19. januar, et ledd i det felles Nordatlantiske blokks system, og er beregnet på å bruke av denne blokks vepnete styrker. Dette fremgår jo av den erklæring som ble gitt i Stortinget den 21. februar

1951 av Norges forsvarsminister Hauge, som innrømmet at den norske regjerings vidtomfattende militære program, deriblant å anlegge på Norges territorium militære bygninger — flyplasser og havner, er en følge av den Nordatlantiske blokks felles oppgaver. I denne forbindelse bør det minnes om at den sovjetiske regjering allerede i erklæringer som er gitt Norges utenriksminister at Sovjetsamveldets ambasadør den 29. januar og 5. februar 1949 og likeledes i «Sovjetsamveldets memorandum om den Nordatlantiske pakt», sendt Norges regjering den 4. april 1949, har pekt på den Nordatlantiske blokks aggressive karakter. Etter forsvarsminister Huges ord skal de militære anlegg som bygges i Norge være beregnet på å være i stand til øyeblikkelig å kunne ta i mot og forsyne på en effektiv måte de «allierte styrker». Likeledes påkaller de kjennsgjerninger oppmerksomhet, som i utallige meldinger er fremkommet i pressen om amerikanske og engelske militærflys systematiske manøvrer og gruppeflyvninger i treningsøyemed i Norge, med landinger på de norske flyplasser Sola, Gardermoen o. a. Utallige marinefartøyer fra den Nordatlantiske blokk anløper systematisk norske havner. Amerikanske og engelske generaler foretar regelmessige reiser i Norge og inspiserer militære anlegg på norsk område. Særlig må man legge merke til de i det siste stadig hyppigere reiser som foretas av De Forente Staters og Englands militære og politiske eksperter til den norsk-sovjetiske grense. Den sovjetiske regjering finner det også nødvendig å peke på at den norske regjering ved sin ovennevnte beslutning av 19. januar 1951 har overlatt øyene Spitsbergen og Bjørnøya til forføyning for øverstkommanderende for det såkalte Nordatlantiske sjøområde, som har betydelige vepnete styrker til sin rådighet.

Fra Spitsbergen.

Dette betyr at man tillater den Nordatlantiske blokks vepnete styrker, som befinner seg under amerikansk kommando, å ta militære forholdsregler innefor de nevnte øyers område etter denne ledelses skjønn. Slike handlinger fra Norges regjering står tydelig i strid med den flersidige Pariseravtale om Spitsbergen av 9. februar 1929, ifølge hvilken Norge forplikter seg til ikke å opprette og ikke la opprette noen som helst marinebase på Spitsbergen og Bjørnøya og ikke å anlegge noen som helst befestninger. Alle disse fakta vitner om at den norske regjering fører en politikk som står direkte i strid med dens forsikringer som er gitt den sovjetiske regjering i note av 1. februar 1949. I denne note forsikret som bekjent Norges regjering den sovjetiske regjering om at «Norge aldri vil medvirke i en politikk som har aggressive mål» og om at den norske regjering «aldri vil tillate at norsk territorium blir brukt i en slik politikk interessert». Den norske regjering forsikrer også i nevnte note at den «ikke vil tiltre noen overenskomst med andre stater som inneholder forpliktelser for Norge til å stille baser på norsk territorium til rådighet for fremmede makters vepnete styrker, så lenge Norge ikke blir utsatt for angrep eller trussel om angrep». Disse forsikringer gjentok den norske regjering likeledes i en note av 3. mars 1949. Hva angår de ovenfornevnte øyer Spitsbergen og Bjørnøya, er det nødvendig å minne om at Sovjet-Samveldet i dette område har spesielle interesser. Sovjet-Samveldet er eier av deler av kulleier på Spitsbergen og er det eneste land foruten Norge som driver industriell utvinning av kull på Spitsbergen, som det forsyner de

nordlige områder av Sovjet-Samveldet med og den sovjetiske flåte i nord. I sin erklæring av 15. februar 1947 innrømmet det norske Storting at Sovjet-Samveldet er en stat som har «spesielle økonomiske interesser» på Spitsbergen. For Sovjet-Samveldet og dets sikkerhet i nord har også den utgang til havet i vest, som går mellom Spitsbergen og Bjørnøya, en overordentlig stor betydning. Den sovjetiske regjering henleder den norske regjering oppmerksomhet på at å la øyene Spitsbergen og Bjørnøya bli brukt av den Nordatlantiske blokks ledelse til militære formål, vil være et brudd på disse øyers status, etter hvilken de nevnte øyer aldri skulle bli brukt i militært øyemed, og ville skade Sovjet-Samveldets spesielle interesser og dets sikkerhet, noe den sovjetiske regjering ikke kan stille seg likegyldige til. Den norske regjering stiller, som det fremgår av det foranstående, til tross for de forsikringer som den har gitt den sovjetiske regjering, og i strid med den internasjonale avtale som er underskrevet av Norge, norsk territorium til rådighet for de vepnete styrker til medlemsstatene av den Nordatlantiske blokk, som forfølger aggressive mål i forholdet til Sovjet-Samveldet. Den sovjetiske regjering finner det nødvendig å henlede den norske regjering oppmerksomhet på at en sådan politikk ikke er forenlig med normale gjensidige forhold mellom Norge og Sovjet-Samveldet som nabostater, og ikke kan unnlate å medføre en forverring i forholdet mellom Norge og Sovjet-Samveldet. Ved å handle på denne måte tar den norske regjering på seg det fulle ansvar for resultatene av en slik politikk.

*

Norges svarnote til Sovjetsamveldet.

Utenriksdepartementet har den ære å meddele Sovjet-Samveldets ambassade følgende: — Den norske regjering har nøye studert innholdet av den note som Sovjet-Samveldets utenriksminister 15. oktober d. å leverte Norges ambassadør i Moskva, og regjeringen, som ikke har noe annet mål for øye enn Norges sikkerhet og fred, vil med dette fremholde hvordan den ser på de spørsmål som er omhandlet i noten.

Atlantehavspakten ble inngått fordi den utvikling som hadde funnet sted siden krigen, hadde vist at en ikke kunne regne med at de forente nasjoner for tiden ville kunne yte medlemslandene den garanti for deres sikkerhet som de hadde behov for. Den senere utvikling har bekreftet at denne antakelse var riktig. Atlantehavspaktens forsvarsordning representerer ingen aggressive hensikter og har ingen fiendtlige mål rettet hverken mot Sovjet-Samveldet eller mot noen annen stat. Opprettelsen av en felles kommando-ordning er et nødvendig ledd i forsvarssamarbeidet og endrer ikke dets defensive karakter.

Atlantehavspaktens organisasjon vil målbevisst arbeide for å oppnå fredelige løsninger av alle internasjonale tvistemål. Atlantehavspaktens hensikt er således helt ut å fremme de ideer som er kommet til uttrykk i De forente nasjoners pakt. Dette mål søker Atlantehavspakten å nå også ved å utvikle det økonomiske, sosiale og kulturelle samarbeid mellom medlemslandene. Norge har som suveren stat sluttet seg til Atlantehavspaktens sikkerhetssystem og vil fortsatt bygge sin forsvarspolitik på dette grunnlag. Men samtidig har Norge tatt det standpunkt at landet ikke vil åpne baser for fremmede makters stridskrefter på norsk territorium så lenge

Norge ikke er angrepet eller utsatt for trusler om angrep. Når det gjelder norske militære anlegg og installasjoner, skal disse utelukkende tjene defensive formål og skal sikre at Norge oppnår den beskyttelse som ligger i Atlantehavspaktens fellesforsvar. Den norske regjeringens standpunkt på dette område er nærmere klarlagt den 21. febr. 1951 i den redegjørelse til Stortinget som den norske forsvarsminister avga på bakgrunn av den utvikling som inntil da hadde foregått på det internasjonale område, og som bl. a. ga seg utslag i åpne krigshandlinger i Korea.

I sin note av 15. oktober hevder Sovjet-Samveldets regjering også at den norske regjering ved å delta i opprettelsen av en kommandoordning for det nordatlantiske område tillater at det treffes militære forholdsregler innenfor det område som omfattes av Svalbardtraktaten av 9. februar 1920 i strid med denne traktats bestemmelser. Den norske regjering understreker på det bestemteste at et slikt syn savner ethvert grunnlag i de faktiske forhold. I samsvar med de forpliktelser som Norge har påtatt seg gjennom traktaten har den norske regjering ikke opprettet og den vil heller ikke opprette noen som helst militær befestning eller base innenfor Svalbardøygruppen eller på Bjørnøya. Den vil heller ikke tillate at noen annen stat gjør dette. I kraft av sin suverenitet over disse områdene vil den norske regjering vareta alle legitime interesser på Svalbard og Bjørnøya og verne om øyenes status under traktaten. Den har tillit til at alle andre stater som er bundet av traktatens bestemmelser, på samme måte nøye vil overholde sine forpliktelser.

Arktisk Forening – Tromsø.

Skriv til Fiskeridepartementet.

Tromsø den 30. juli 1951.

Det Kongelige Fiskeridepartement,
Oslo.

**Hjelpe- og ekspedisjonsfartøy til bruk
i Ishavet.**

Arktisk Forening, Tromsø tillater seg med dette å henlede det ærede Departements oppmerksomhet på behovet for og nødvendigheten av et hjelpe- og ekspedisjonsfartøy til bruk i Ishavet, særlig beregnet på patruljering av fangstfeltet i

Vesterisen i den tiden selfangsten foregår.

I Vesterisen deltar det fra Nord-Norge og Sunnmøre år om annet 40—50 fangstskuter med omlag 800 manns besetning. Verdien av skutene kan anslagsvis settes til 30 millioner kroner. Til dette kommer verdien av utrustning og fangst som samlet også utgjør millionbeløp. Verdien av den fangst som bringes hjem til Norge fra dette fangstfeltet kan dreie seg om 12—16 millioner kroner årlig.

På grunn av meget vanskelige vær- og isforhold er det særlig stor risiko forbundet med denne fangsten, og store verdier står hvert år på spill. Farvannet nord for Jan Mayen er kjent som det verste storm- og uværssentrum i Ishavet. Totalforlis og havarier som maskinskader, ror- og propellskafer inntreffer hvert eneste år. Skuter må avbryte fangsten å assistere havarister hjem til Norge til stort tap til den enkelte fangstmann, reder og samfunnet. Men det er ikke alltid slik at skutene kan komme hverandre til hjelp. En har eksempler på, fastslått ved sjøforklaringer, at totalforlis kunne ha vært unngått om assistanse hadde kommet tidnok, og at ha-

menn, slik at skipets hjelpetokt kan kombineres med vitenskapelig forskning av selen, særlig med sikte på merking og telling av selbestanden og full utnyttelse av alle deler av selen. Skipet vil også sikkert kunne føre med seg et mindre fly til observasjon og kartlegging av sellegrene, samt hurtig hjelp til havarister.

Det ærede Departement vil sikkert være klar over at det er av den aller største betydning at selfangstens rasjonelle drift og skape sikkerhet for liv og verdier ved anskaffelse av et hjelpefartøy som kan være stasjonert i Vesterisen i fangstsesongen.

Før første verdenskrig var oppsynsskipet

Fiskeridepartementets sjef, statsråd Reidar Carlsen smilende til sjøs.

varisten ville ha vært totalforlist dersom ikke andre fangstskuter hadde kommet til assistanse og tatt havaristen under slepning til Norge. En viser for øvrig til vedlagte oppgave fra Assuranseforeningen ISHAVET, Alesund. Til denne oppgave skal bemerkes at inntil 1926 dekket selskapet bare kasko og til 1932 bare fartøyer hjemmehørende i Sør-Norge. I de første årene etter at Assuranseforeningen ISHAVET var stiftet i 1915 var også bare endel fangstfartøyer dekket her.

Av de mange forlis som fant sted i 1917 falt det således bare 3 fartøyer på ISHAVET — Forsikringsselskapet PALLAS opplyser at det i årene 1949/51 har utbetalt 60.000 kroner for assistanse av fangstskuter i Vesterisen.

Hjelpe- og ekspedisjonsfartøyet må utstyres med sykellugar, og kunne ha plass til lege, — slik at legen i Vesterisen kan følge med dette fartøyet. Videre bør det være lugarer og arbeidsrom for vitenskaps-

«Frithjof Nansen» til disposisjon som hjelpe- og oppsynsskip i Ishavet, men etter krigen er en lignende ordning ikke kommet i stand. Behovet for hjelpefartøy i Vesterisen er imidlertid i dag større enn det var den gang, idet Vesterisen er blitt vårt viktigste og største fangstfelt, etter at fangsten i Kvitsjøen er bortfalt.

Ved siden av hjelpetjenesten i Vesterisen er det en rekke andre meget viktige oppgaver som et spesialfartøy kan ta seg av i arktiske farvann og i Nord-Norge. En skal her kort nevne følgende :

1. Sambandet med de meteorologiske stasjoner på Jan Mayen, Bjørnøya og Hopen.
2. Samband med værvarslings- og fangststasjonene på Øst-Grønland.
3. Leting etter savnede fiske- og fangstfartøyer, — jfr. affærene med «Enigheten», «Penta», «Harmon» og «Brodd».
4. Kraftig slepeanordning og pumpeanlegg for lensing av havaristen, dykkeranlegg.

5. Lugarer og arbeidsrom for lege og vitenskapsmenn. Sykelugar.
6. Mindre motor-reparasjonsverksted utstyrt med de viktigste reservedeler.
7. Plass for en del passasjerer og last.
8. Billigst mulig i anskaffelse og økonomisk i drift.

Den heldigste og mest praktiske ordning vil etter vår oppfatning være at administrasjonen av skipet blir overtatt av Sjøforsvarskommando Nord-Norge.

Beredskapsmessige omsyn skulle også tilsi at landet sårt trenger å få til disposisjon et spesialbygget fartøy for operasjoner i Ishavet, og at offiserer og mannskap får øvelse og erfaring i navigering i disse vanskelige og særegne farvann.

Det skulle antakelig være muligheter for å finne et brukt skip som tilfredsstillende alle krav, og skipet ville i så fall komme tidlig i drift om en skulle gå til nybygging.

En tillater seg for øvrig og vise til vår forenings skriv til herr Statsministeren av 9. juni 1947 angående ekspedisjonsfartøyer til bruk i Nord-Norge og i arktiske farvann, gjenpart sendt til Fiskeridepartementet.

Idet en viser til det som er anført foran tillater en seg å henstille til det ærede Departement å ta opp til behandling spørsmålet om anskaffelse av et hjelpefartøy for selfangsten i Vesterisen og for øvrig til ekspedisjons- og hjelpetjeneste i Ishavet

og Nord-Norge. Etter vår mening haster det med denne saken.

Dersom det skulle være ønskelig eller nødvendig, vil vår forening gjerne stille til disposisjon den sakkunnskap som er representert ved våre medlemmers erfaring vedrørende ishavsforhold, når tegning til fartøyet skal utarbeides.

Som vedlegg følger :

1. Oppgave fra Assuranseforeningen Ishavet, Alesund, over utbetalte erstatninger i Vesterisen.
2. Forelegg av Fylkesmannen i Troms og vedtak av Troms Fylkesting i sak 84 den 21. juni 1951.
3. Uttalelse fra lege Per Waage som tjenestgjorde som lege under Vesterisfangsten 1951.
4. Uttalelse fra kaptein Guttorm Jakobsen, M/S «Nordsel», angående de erfaringer som er gjort med dette skip vedrørende isbryting i Antarktis og på fangstfeltet ved New Foundland.

Gjenpart av dette skriv sendes herr Fiskeridirektøren, Bergen, og Stortingsmennene fra Nord-Norge.

Ærbødigst

Arktisk Forening Tromsø.

Joh an Hagerup.
Styrets formann.

Ishavsprat.

Jeg satt i salongen ombord i en nettopp hjemvendt ishavsskute og pratet med skipper og mannskap. Samtalen dreide seg om fangst og isforhold.

Skipperen, en gammel ishavsmann med hele 50 ishavssesonger bak seg i traden, var forbauset over selens vandring — eller de krumspring den hadde gjort i Vesterisen nå siste turen. Han hadde på denne omlag 6 ukers lange fangstturen fanget på en strekning fra Jan Mayen til 72,5 gr. nord. Ved Sydkapp ble det tatt omlag 200 dyr og det skulle være mange år siden det var tatt såpass mange dyr ved Spitsbergen.

Det ble mye ishavsprat — historier og beretninger fra gamle tider og helt fram til denne turen. Beretninger om fangsmannens kamp mot polarnattas knugende mørke, om storm og uvær — om tragedier og muntre historier.

Mens vi satt der og pratet, ropte en av karene fra dekket ned til oss at nå kommer «han spellemannen», og ned kom han, en høy staselig mann. Men hvem var den-

ne «spellemannen»? Jo, han var Karl Kviberg fra Balsfjord. Han spilte fele, og han kunne spille.

Yngste gutten hans hadde vært med skuta på Ishavet, og «gubben» gjorde seg ekstra flid med spillinga og spilte alt mellom himmel og jord, — melodier fra sin egen ungdom og melodier fra våre dager.

Fela han brukte var fra 1898, og med den har han spilt i kringkastinga og i mange bryllup. Kviberg, som er nærmere 70 år, har spilt i 125 bryllup og ved en masse andre anledninger — til dans og fest.

Kviberg har bygget felene sine selv, og han kan kunsten å framelske noe inderlig eget ved den musikken han utøver — noe som fikk oss som satt i salongen til å lytte og til å føle.....

Felalåt hører med til dagens kost på gården Kviberg og «spellemannen» har 3 feler å bytte på, — men denne fela var nå likesom stasfela, for den brukte han alltid ved spesielle anledninger. Denne dagen hadde han vært prøvet foran mikrofonen i kringkastinga, også ble byturen hans også til underholdning og hygge for oss i den vesle salongen.

T. L.

Ingeniør Alfred Koller

In memoriam

Av Adolf Hoel,

Ingeniør Alfred Koller døde den 28. juli 1951. Med ham er nestor blant våre ishavsforskere gått bort.

Han tilhørte en gammel bondeslekt på Hadeland og var sønn av gårdbruker Christian Koller på Koller gård i Gran og hadde tolv søsken. Etter endt middelskoleeksamen kom han inn på Kristiania tekniske skole, hvor han tok eksamen i 1902. Dengang var Norges tekniske Høyskole ennå ikke kommet i gang og skolen i Oslo var vår høyeste tekniske utdannelsesanstalt

og utforskning av Svalbard og av breområder i Norge.

Før han døde var det bare tre gjenlevende deltakere i denne ekspedisjon: Koller, nåværende grosserer Alv Strengenhagen i Oslo og fyrst Alberts livlege F. Luet i Monaco.

I 1907 var Isachsen atter på Spitsbergen med fyrst Albert for å komplettere arbeidet fra året i forveien. Koller deltok ikke i denne ekspedisjon, men var fra 1906—1908 beskjeftiget med utarbeidelsen av det kart-

Alfred Koller (t. v.) i arbeid på en fjelltopp på Spitsbergen.

hvorfra mange framstående ingeniører er utgått. Han interesserte seg særlig for landmåling.

I 1906 ble Koller ansatt som landmåler på en ekspedisjon til Spitsbergen som var utrustet og bekostet av fyrst Albert I av Monaco og ledet av Gunnar Isachsen. Arbeidsområdet var den nordvestre del av Spitsbergen.

Det var denne ekspedisjon som ga støtet til den senere stadig fortsatte omfattende norske utforskning av Svalbard, Østgrønland og Ishavet og som har spillet så stor rolle for utviklingen av denne del av Arktis både vitenskapelig, økonomisk og utenrikspolitisk.

Koller var herved kommet inn på en bane som ble hans livsverk: Kartlegging

materiale som ble innsamlet i 1906 og 1907. Dette arbeide var i det vesentlige ferdig i det sistnevnte år og Koller var deretter ansatt et år i Ingeniør Dahls oppmåling i Oslo.

I 1909 og 1910 var han atter på Spitsbergen med Gunnar Isachsens norske Spitsbergenekspedisjoner.

I den følgende tid deltok han i alle de årlige norske Svalbardekspedisjoner — 1915 og 1916 unntatt — helt til 1925. Fra og med dette år trakk han seg tilbake fra den aktive ledelse av deltakelse i landmålingsarbeidene på Svalbard. De siste ekspedisjoner han deltok i var i 1928, 1932 og 1936. Men da hadde han mere begrensede oppgaver, blant annet med måling av brefronter. Han har således i alt vært med på ikke mindre enn 19 ekspedisjoner til Svalbard.

Fra 1909 av var Koller også leder av de topografiske arbeider på Svalbard. Disse omfattet først og fremst opptagelse og utarbeidelse av karter i 1 : 100 000 over øygruppen. Den metode som var i bruk det første år var målebordsmåling og målebordsfotogrammetri. — Fra 1907 av var det utelukkende målebordsfotogramgeometri. Denne siste metode var nokså primitiv, men her gjorde Koller en stor innsats ved å forbedre metodene. Han var meget praktisk anlagt og ikke så lite av en oppfinner. Ved en sindrig kombinasjon av fotografiapparatet, teodolitt og ved konstruksjon av en rekke hendige redskaper for utarbeidelsen av kartene lykkedes dette i vesentlig grad. Ved hjelp av Kollers metode ble utført større kartarbeider enn det tidligere noensteds var foretatt ved denne enkle form for fotogrammetri.

Koller var også rask til å sette seg inn i de nyeste metoder for fotogrammetrisk kartlegging. I 1920 kom for første gang til anvendelse den stereofotogrammetriske metode som betegnet en vesentlig forbedring og de tidligere anvendte framgangsmåter for landmåling.

Da Koller begynte sitt arbeide på Svalbard var det vesentlig bare kystkonturene som var kjent i sine hovedtrekk. Hele det indre var ukjent land. I dag foreligger helt moderne og utmerkede kart i målestokk 1 : 100 000 eller materiale til slike karter over hele øygruppen. I dette resultat har Koller en vesentlig andel.

I 1927 kom Koller inn i et nytt arbeide i Norge, nemlig studiet av breer i Jotunheimen og i Okstindene sør for Ranenfjorden samt av Frostisen sør for Ofotfisket. Det gjaldt først og fremst undersøkelse av disse breers forandringer, deres hastighet og avsmelting. Han reiste hver sommer til og med 1945 i disse breområder med unntagelse av 1928, 1932 og 1936, da han som nevnt var på Svalbard, og i 1930. Han har hele denne tiden like til sin død utført beregninger og kartkonstruksjoner for disse undersøkelser.

Det var også tidligere gjort målinger ved norske breer, men i meget beskjeden målestokk og med primitive metoder. Arbeidet hadde bestått i mere eller mindre regelmessige målinger av breenes forandringer i lengde ved å sette opp varder foran brefronten og måle med målebånd avstanden fra varde til brefront.

Kollers innsats for norsk breforskning bestod i at han innførte den stereofotogrammetriske målemetode han hadde brukt

på Svalbard til studium av våre breers forandringer. Tachymetri kom også til anvendelse. Det ble årlig opptatt nøyaktige karter i 1 : 2000 og 1 : 10 000 over tre breer i Visdalen ved Galdhøpiggen, dels av hele breen, men for det meste bare av frontpartiet. Ved hjelp av disse karter kunne man studere breenes forandringer meget nøyaktig både i lengde, bredde og tykkelse. I Nord-Nore brukte man målebordsfotogrammetri og tachymetri og båndmåling fra varde til brekant. Man kan skjerp betydelig kravene til nøyaktighet ved denne siste metode.

Koller var ypperlig skikket til det arbeide på breer og i fjell i Arktis og i Norge han ofret så mange år av sitt liv. Han var kraftig bygget og hadde en robust helse. Han hadde aldri vært syk før den siste sykdom nekket ham. Roturer langs en ukjent ishavskyst med hele havet stående på, slede-trekning på oppsprukne breer og i sørpe, opphold i teltet kanskje en hel uke i storm, tåke og uvær uten mulighet for å komme ut og arbeide, på fjelltopper i timevis oftest i bitende blest krever meget av sin mann både fysisk og psykisk. Det er vel knapt noe menneske som har vært oppe på så mange ubestegne fjelltopper som Koller. Han burde vært æresmedlem av Tindeklubben.

Han hadde en stram holdning og et visst militært anstrøk både i sitt utseende og vesen. Han satte store krav både til seg selv og andre. Han var en streng herre, kanskje av og til for streng, for sine assistenter. Han krevde orden og god oppførsel i teltet og i arbeidet. Hvis ikke alt var som det skulle, kunne han synge ut. Det hendte at hans assistenter kom til meg å sa at de ikke holdt ut med Koller og ba om å bli flyttet over på et annet parti. Men ellers var han elskverdig og hadde et uoppslitelig godt humør, var rask i tankegangen, slagferdig i replikken og en mester i å fortelle historier. Han var også meget musikalsk og hadde en god sangstemme. Han vanket særlig i sine yngre år i kunstnerkretser, han var en god venn av familien Flagstad, og omgikk blant annet sangerne Hans Hedemark og Harald Steen. Alt dette er egenskaper som er uvurdelige for samværet på slike ekspedisjoner. Han hadde bare venner og ingen fiender.

Med Alfred Koller er en på mange måter rikt utrustet og særpreget personlighet gått bort. Han vil savnes av alle som kom i nærmere berøring med ham som medarbeidere og som venner.

Sildefisket ved Island og Jan Mayen.

Fiskerikonsulent Finn Devold uttaler seg om havforskningsskipet
«G. O. Sars»s tokt til disse felt.

Endelige oppgaver over utbyttet av årets Islandssildfisket foreligger ennå ikke, men det antas at det samlede kvantum vil komme opp i 150 à 160.000 tønner, mot i fjor 96.000 og i 1949 223.000. Det er snurperne som har gjort det best, men også mange drivere hadde en god sesong.

Foran sesongen var det stor spenning om hvor silden vilde være å finne i sommer. Havforskningsskipet «G. O. Sars» lå på feltene rundt Jan Mayen og Island under praktisk talt hele sesongen, og vi gjengir nedenfor fiskerikonsulent Devolds meget interessante uttalelse til «Bergens Tidende» ved hjemkomsten fra toktet:

«En kan kanskje si at det var litt av en skuffelse at det ikke ble et veritabelt sildefiske ved Jan Mayen», sier fiskerikonsulenten. Jeg tror ikke det skortet på sild der oppe, men det uheldige var at fiskerne kom litt for tidlig til øya. Jan Mayen ligger på 71 gr. nordlig bredde, og der er midnattssol til august måned. Så lenge det er lyst vil silden i alminnelighet ikke gå på garn. Den første båten som kom dit, «Force» av Haugesund, var heldig i det den på første uken fisket 400 tønner og lenge lå som nummer 1 av drivgarnsflåten. Men årsaken var sannsynligvis at sjøen ennå var ugjennomsiktig av store planktonmengder, og da oppblomstringen var over og sjøen igjen var klar, ble det en dødperiode som normalt ville vare til det begynte å bli mørkt om natten, d. v. s. omkring 8.—10. august. Og før vi kom så langt hadde allerede fiskerne forlatt øya.

Vi hadde valget mellom å bli liggende på Jan Mayen og følge forekomstene der eller gå til Island og søke opp silden utenfor. Vi mente at vi kunne gjøre større nytte for flåten ved å gjøre det siste. Vi hadde allerede kartlagt de hydrografiske forhold og visste teoretisk hvor silden oppholdt seg. Da vi kom sørover, fant vi den også helt i overensstemmelse med teorien.

Like i nærheten av østkysten av Island var der et forholdsvis smalt belte av varmt vann, og i dette var det en del sild. Men lenger øst kom så et kaldt belte, hvor sildeforekomstene var meget sparsonnme. Omlag

60 nautiske mil av land var der igjen varmt vann, og så kom et kaldt belte på 30—40 nautiske mil. Hovedmassen av silden sto utenfor dette siste kalde beltet. Fiskerne kunne altså fiske i et belte like utenfor kysten, eller 60—80 nautiske mil til havs. Men skulle de komme opp i de virkelig store forekomstene, måtte de over 100 nautiske mil til havs.

Da vi kom til Island de første dagene av august, hadde snurperne hatt en forholdsvis god sesong, mens resultatet for drivgarnsflåten var helt elendig. Årsaken til at snurperne gjorde det så vidt godt, er sannsynligvis at store områder av havet nord for Island var dekket av et tynt varmt overflateskikt. Bare 25 meter nede kom en i det kalde polarvannet. Silden gikk derfor høyt i sjøen, og sjansen for at snurperne skulle få se åter, var gode. Værforholdene i hele juli måned var også meget gode. For garnflåten derimot som måtte ha garnene høyt i sjøen hvor silden sto, var sjansene små så lenge det ennå var lyst om natten. Vårt inntrykk var for øvrig at den silde-mengde som sto ved Nord-Island ikke var særlig stor. Det var innlysende at skulle driverne gjøre seg håp om full fangst måtte de til havs.

Da vi så begynte å melde om hvilke områder silden sto i, kom enkelte båter ut til oss, og disse gjorde det heldigvis godt. Litt etter litt sluttet flere og flere fartøyer seg til de som drev langt til havs, og resultatet de siste 14 dagene må sies stort sett å ha vært godt. Hvis værforholdene blir noenlunde rimelige i de kommende 14 dager vil sannsynligvis også den alt vesentlige del av drivgarnsflåten få full fangst. De vet nå hvor silden er å finne, og deres egne ekkelodd vil gi dem beskjed om hvor de bør sette. Vi skulle gjerne ha fortsatt arbeidet ennå en 14 dager, men «G. O. Sars» har andre viktige oppgaver å løse. Det blir mer og mer innlysende at det er nødvendig å få et spesialbygd fartøy til.

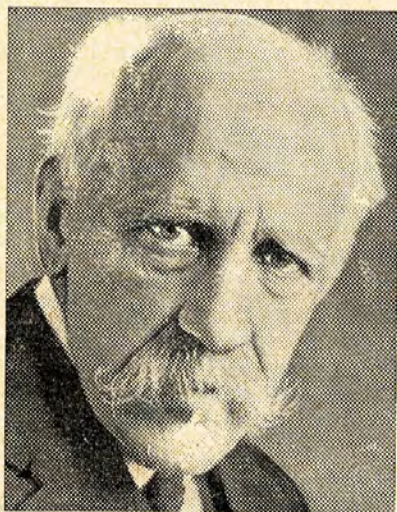
Av stor interesse er det også at vi på hjemveien fant den tetteste forekomst av sild. Det var omtrent midt mellom Norge og Island.

Fridtjof Nansen hadde også sin «Betty».

Ukjente brev fra den unge Nansen, til familiens gamle husbestyrerinne, frøken Bull, viser det.

De kaster nytt og verdifullt lys over hans edle karakter.

Fridtjof Nansens saga, som vi kjenner den fra først til sist, ikke bare betar, men virker den dag i dag, i en jernhrård og ikke helt god verden, manende og inspirerende, såvel når det gjelder mandomskraftens utfoldelse, som når det gjelder sinnets finhet. Vi betas og imponeres av denne gigantiske personlighets skaperkraft, ikke bare når det er tale om sportsprestasjoner, som f. eks. skiferden over Grønland, eller hans øvrige innsats som oppdagelsesreisende, stor vitenskapsmann, statsmann av største internasjonale målestokk, diplomat av vir-

kelig format, skapende kunstner av mesterklasse, og sist, men slett ikke minst, humanisten, hjelperen som ved sin røsts malmfulle klang med den bevende understrøm av hjertelag for mennesker i den ytterste nød, fikk en hel verden til å stoppe opp og lytte til det som ble sagt og som ble så grepet at hjelpen virkelig fikk dimensjoner og ble til de hundretuseners redning.

Det er tidligere skrevet og sagt så meget om alt dette, men derfor ikke for meget, det skal være sikkert, for det er nettopp Fridtjof Nansens ånd som skulle og burde være den store ledetråd i verden i dag. Jeg skal likevel ikke komme nærmere inn på noe av dette, for hensikten og meningen med denne artikkel er kort og godt den å trekke fram fra ukjentheten brever Fridtjof Nansen har skrevet, og som på sin betagende måte kaster ytterligere streiflys innover denne edle karakter.

Det er nemlig lyktes meg å komme over noen avskrifter av brev og kort Fridtjof Nansen har sendt sin «Betty». Fridtjof Nansen skulle også ha det til felles med Roald Amundsen, at det var en kvinne i hans liv han omfattet med rørende ærbødighet og hengivenhet.

Som det tør være kjent for mange var det nemlig én kvinne i Roald Amundsens liv, som han viste all mulig hengivenhet og ærbødighet, og det var hans gamle, fortjente husholderske «Betty». Hva enn livet bød ham av æresbevisninger og hyldest, Betty ble aldri glemt eller stillet i skyggen. Det fortelles således at da Roald Amundsen kom tilbake fra sin verdensberømte tur til Sydpolen, var alt som tellet av fine navn og framstående personligheter møtt frem på kaien i Oslo (Kristiania) for å hilse ham og hylde ham.

Betty var også der, etter Amundsens eget ønske. Da han så gikk i land gikk han først bort til Betty og omfavnet henne — så kom turen til de andre.

Hun var ikke for «simpel» og han ikke for «fin».

Det tør vel imidlertid være ukjent for de fleste at Fridtjof Nansen også hadde en gammel kvinne som betød noe for ham, at han også hadde sin «Betty», omenn på en litt annen måte. Det var frøken Ellen Bull, som var Nansens «Betty». Hun døde på Oscars Minde i 1911, 93 år gammel.

Disse brevene fra Fridtjof Nansen til den aldersstegne frk. Bull kaster på sin måte et nytt og like tiltalende lys over Fridtjof Nansens karakter, som det vi vet og kjenner fra tidligere.

Frk. Ellen Bull var født i Bergen som datter av kommandørkaptein Rasmus Rossing Bull og hustru Maren Kathrine Grøndlund, som var datter av den i sin tid så kjente københavner, underfogd Grøndlund. Frk. Bull kom omkring 1880 til advokat B. F. Nansen, Fridtjof Nansens far, som husbestyrerinne, da han var blitt enkemann. I denne forbindelse kan jeg nevne det brev advokat Nansen sendte frk. Bull, det var en julehilsen, datert 1894, hvor han takker frk. Bull for hva hun har vært for ham og hans.

Frk. Bull ble som en mor for Nansens gutter, og hvor nær de stod hverandre, disse begavede unge guttene og husbesty-

rerinnen, kommer også til uttrykk i de brevene fra Fridtjof Nansen til henne, som offentliggjøres for første gang i forbindelse med denne artikkel.

Den gode frøken Bull måtte ha forstått at disse advokatens gutter ikke var ganske som andre gutter, selv om de på ingen måte var noen hengehoder. Det var vel heller tvert imot det. Og så hadde hun omsorg for guttene, og kanskje ikke minst for Fridtjof, noe en kan slutte seg til av de brevene Nansen sendte henne og som blir gjengitt i det etterfølgende. Her viser Nansen den varme takknemlighet og fine forståelse av denne rørende og aldri sviktende omsorg.

Som en nødvendig orientering til det etterfølgende brev og det senere julekort Nansen sendte frk. Bull, skal opplyses at 11. mars 1882 dro Nansen ut på sin første ferd til polare trakter. Det var med den nye og store selskuten «Viking» av Arendal, hvor han da installerte seg med alskens utstyr og instruksjoner for sitt vitenskapelige arbeide.

Det ble ikke lang turen denne gang. «Viking» styrte hjemover igjen fra Grønland 17. juli 1882. Det var på denne ferden Nansen malte det kortet han sendte frk. Bull til jul samme år. Straks Nansen var kommet hjem fra «Viking»-ferden, var det tilbud til ham fra den kjente professor R. Collett, om han ville bli konservator i zoologi ved Bergens Museum.

Det var et glimrende tilbud, for den tyve-årige Fridtjof Nansen hadde ennå ikke prestert noe vitenskapelig verk, men professor Collett hadde nå en gang fått sikker tro på Nansens evner og vilje.

Frøken Bull fulgte med største interesse den unge Fridtjofs første vitenskapelige skritt og sendte ham både brev og forskjellig hun mente han kunne trenge.

Følgende brev er datert 20/10 1882 og er fra Nansen til frk. Bull.

Kjære Frøken Bull!

Hjertelig takk for Deres brev og sending, jeg kunde ikke andet end blive rørt, da jeg modtog den, det er atter Deres urimelige godhed for mig, som jeg aldrig vil glemme hele livet igjennem. De har nu ogsaa sørget for, at jeg skal mindes Dem paa alle mine færders baade paa jagt og hjemme, snart i form af vanter og sligt snart skidnepose snart i alt mulig andet; men en ting har jeg endnu ikke faaet, den har De lovet mig, og jeg skal nok ikke glemme at faa det! det er Deres fotografi.

Her har jeg det godt, De har vel forresten hørt derom av Fader. Paa Museet liger jeg mig godt og skal hilse fra Deres gamle ven Hysing, der er rask og rørlig, som en ungdom og meget venlig imod mig.

Det varede en stund, før jeg kom til at

gaa paa visit til Henriksens, men saa fik jeg et litet bud fra fru Henriksen, at hun ventede paa mig, og saa maatte jeg jo gaa paa visit og var derpaa til middag der en søndag og havde det meget hyggelig. Henriksen er ikke hjemme, men Fru Henriksen bad mig komme igjen, naar jeg havde lyst, og det tænker jeg ogsaa at gjøre snart, thi jeg ligte hende udmerket godt, det var en usedvanlig grei og ligetil dame. Ellers er her nok lidet at fortælle Dem. Ja farvel da, og tak for alt, De har været for mig, det er mer end De kanske tror; De beder mig mindes Dem med venlighed, men jeg mindes Dem med mer end det, og ofte gjenkalder jeg i erindringen mangen hyggelig stund vi havde sammen i skumringen, naar De spillede for mig, og jeg var en taknemlig tilhører. Lev nu endelig vel og send en gang i mellem en tanke til Deres oprigtige ven

Fridtjof.

Glem ikke fotografiet, naar De faar, og det bliver forhaapentlig ikke saa længe til. Det kan være vel nok, at man ikke skulde behøve saadanne minder, men de er dog hyggelige at have. Lev vel.

Til jul sendte den unge Nansen frk. Bull et kort han selv hadde malt. Det er signert og datert: Ishavet i Mars 1882.

Her heter det:

Ønsket om en riktig glædelig jul og et velsignet Nytaar sendes Dem fra Deres altid trofaste og hengivne ven, der ofte nok sender Dem en kjærlig tanke og med taknemlighed mindes en kjær venindes uudgrundelige kjærlighed og godhed, der som velgjørende dug faldt i et ungt og stridigt sind. Ja gid alt godt maa følge Dem kjære Frøken Bull med kjærlig hilsen Deres unge ven

Fridtjof.

På den tid det etterfølgende brev ble skrevet, øste regnet ned på ekte bergensk manér. Da leste Fridtjof Nansen i sitt idrettsblad at det skulle være premieski-renn i Husebybakken hjemme i Vestre Aker. Han får tillatelse til å reise for å delta og tar avsted på ski over høyfjellet, fra Voss til Oslo. Det var som kjent ingen jernbane over fjellet den gang. Nansen kom frem og deltok i Husebyrennet, fikk sin premie og så over fjellet tilbake til Bergen. Denne gang over Hallingskarvet.

Dette brevet er datert Bergen 22de jan. 1884.

Dette brev er datert Bergen 22de jan. 1884.

Kjære Frøken Bull!

Ja nu ved jeg næsten ikke hvor, hvordan eller hvormed jeg skal begynde eller fortsette, jeg føler kun en ting og det er, at hvorledes jeg end bærer mig ad, kan jeg umulig faa rigtig udtrykt den blanding av

følelser, som trængte sig ind paa mig ved modtagelsen af Deres kjære gave og kjærlige brev, og de blandede følelser jeg har i dette øieblik, da jeg skriver til Dem, ved at tænke paa at det allerede er gaaet saa lang tid hen, uden jeg har svaret og hjertelig takket Dem derfor. Ja, jeg ved vel, De tilgiver eller har maaske alt tilgivet det, saa jeg for den sags skyld godt kan lade være at komme med undskyldninger; den virkelige grund er dog den at jeg har opsat dermed til jeg fik bedre tid for at kunde skrive Dem et rigtig langt og hyggeligt brev til, men den bedre tid kommer knapt, og derfor faar jeg ialfald begynde nu jeg har en liden tid.

Men dog jeg prater og glemmer at takke Dem ordentlig for den usigelige kjærkomne gave. Ja tusind og atter tusind tak for den, Jeg skal bruge den flittig, sender Dem da hvergang en stille venlig tanke, naar jeg speider ud over vidderne, likesom jeg ofte sendte Dem fra Ishavet, hvor den næsten aldri forlod mig, megen nytte gjorde den mig der, mange sæler og adskillige bjørne har den, havde jeg nær sagt, berøvet livet! og endnu meget mer nytte haaper jeg den kan komme til at gjøre mig, og den vil da overalt være mig blandt meget andet, en dyrebar erindring om min kjærlige veninde, om hvem jeg dog har de dyrebareste minder indeni mig, disse minder der aldrig forgaar, der aldrig bliver gamle, hvis værd stiger med tiderne, jeg mener den talrige stille flok af kjære erindringer, der tyst og let toger forbi straks jeg lukker øinene, da kommer de en for en alle koselige, stille og lune just som De selv, mangan liden maaske den gang ubemerket scene dukker atter frem, blinker en stund og giver plads for nye, ak ja de er mange, mange, — De er saa utrolig snil mod mig, og jeg gjorde saa sørgelig lidet igjen; men dessværre det er ofte menneskenes fejl og den er ikke mindst hos mig, og dog er folk snilde mod mig, ja altfor snilde, — men De ved Frøken Bull i hjertet mente jeg det godt alligevel, og vi havde det dog godt sammen, ja tak for alt, og lev nu rigtig vel og send af og til en venlig tanke til Deres fædrene stad og til Deres unge hengivne ven

Fridtjof.

P. S. Forhaabentlig skal De faa høre fra mig igjen engang imellem naar tiden falder saadan. Vel, vel. D. S..

25de januar.

Netop som ovenstaaende skulde sendes (hvilket desværre først sker idag) kom brevkortet: tusind tak derfor. Nei den var da kommen riktignok frem og laa ikke paa expeditionen; men hos undertegnede, som jeg dog troede De kjendte

saa godt, at De vidste han ikke var saa snar i vendingen, ak, ja, det er for galt, jeg er og blir uforbederlig, men jeg ved dog, at De bærer over med mig og lev saa engang vel med mange hjertelige hilsener.

Deres Fridtjof.

Det følgende brevet er skrevet paa den tid Fridtjof Nansen var opptatt med å fullføre sin doktoravhandling, som han tok toktorgraden på i april 1888. Likesom han syslet med planene til Grønlandsferden.

Dette brev er datert Bergen 9de mars 1887.

Kjære Frk. Bull!

De kan ikke tænke Dem hvor dypt rørt jeg blev over Deres kjære brev og søde sending. Det var et nyt bevis paa den kjærlighed, som jeg sætter uhyre pris paa, men som jeg desværre har gjort mig saa lidet fortjent til. Ja, min varmeste tak Frøken Bull for gaven, honningen blir ikke spist under sneskavlerne oppe under Vossekavlen denne gang, men nydes i ro og fred til kaffen efter middagen. Fyrstikhuset tog jeg straks i brug. Det vil blive nok et minde om en kjær veninde som vistnok ogsaa uden det dog aldrig vil blive glemt.

Det er ikke mange jeg har erindringer fra, men af Dem har jeg faaet flere, som jeg ogsaa værner om som helligdomme. Jeg har en mistanke om at ogsaa fyrstikhuset har tilhørt Deres broder, har det ikke Frøken Bull? Gid jeg da ogsaa blot vil gjøre mig værdig til at beholde det. Jeg har takket Dem for gaven, men jeg takker Dem ikke mindre for brevet. Det er den samme gode, kjærlige Frøken Bull som altid der lyser ud mellem hver linje. Hvor glad jeg er over at De synes om det lille kort, med den desværre yderst flygtige skidse, som tiden da ikke tillod mig at udføre som jeg havde tænkt mig. (Frk. Bull har sikkert i sitt brev ennu en gang takket for julekortet Nansen sendte henne og som han selv hadde malt).

De beder mig se indom til Dem naar jeg kommer til Kristiania. Ja De kan være vis, jeg vil se indom, gid jeg blot kunde gjøre det i dette øieblik. Om jeg reiser til Amerika ved jeg endnu ikke, naar jeg kommer til Kristiania ved jeg heller ikke, did kommer jeg nu engang i alle tilfælde, jeg vil bare ønske det ikke maatte blive for længe til.

Jeg er kjæd af alt regnværet her nu. Med ønske om alt mulig godt for Dem kjære Frøken Bull, jeg haaber De er frisk rask og har det godt, og med tak for alt er jeg Deres altid og inderlig hengivne

Fridtjof.

Følgende julekort er udatert, men rimeligvis fra 1887.

Glædelig Jul.

Kjære Frøken Bull!

De inderligste ønsker om en glædelig jul og et lykkelig nyt aar sendes Dem fra Deres unge ven. Det var kædelig, at jeg ikke traf Dem, før jeg reiste. Min reise til Stockholm ligesom hjemreisen hid kom for hurtig paa, jeg haabede at træffe Dem sidste Dag, men det mislykkedes ogsaa. Jeg kan vanskelig finde ord for at takke Dem, som mit hjerte ønskede, for al Deres godhed og for den sidste gave som skal varme godt over Grønlands ismarker. Ja tak derfor og tak for hver en kjærlig tanke i det forløbne aar.

Deres ven Fridtjof.

Kommer snart til Kristiania.

Disse brevene trenger ingen kommentarer, de taler best for seg selv slik de viser den unge Nansens hjertelige takknemlig-

het. Det sier også sitt at Nansen også sendte frøken Bull seravtrykk av «Naturen», nr. 1, 1888 hvor han behandler Grønlands innlandsis. Slik husket han på henne. Det tør være sikkert at den unge vitenskapsmannen var klar over sin begavelse og sin framtidige oppgave. Like så sikkert som den gang da den 17-årige Roald Amundsen sto blant mengden i Kirkegaten i Kristiania for å bivåne Fridtjof Nansens og Sverdrups tilbakekomst fra den store Fram-ferd. Da besluttet den 17-årige gutten at han ville bli oppdagelsesreisende og innviet fra da av sitt liv for denne oppgaven.

Den inspirasjonen fikk han av Fridtjof Nansen. Begge husket hver sin «Betty» og det sier også sitt om dem begge.

P. A. P.

Han var hovedsmann da nordmenn tok ledelsen i Vestkystens kveitefiske.

Vi gjengir etter «Washington Posten», Seattle av 17. aug. i år en minneartikkel om en av de nordmenn som skapte de amerikanske vestkystfiskerier:

Kapt. Billy Hegge døde som kort nevnt i forrige uke og han ble gravført fredag fra Wiggens med stor blomsterprakt og omringet av sin store slekt og mange gamle venner. Pastorene Arnold Anderson og O. L. Haavik forrettet og talte minneord over en dyktig mann og en god familiefar.

Kapt. Billy Hegge var nu patriarken blant kystens kveitefiskere. Han førte egen skute den gang da unge, dristige norske vågehalser satte seg ut over rådende regler og rådende fiskeselskaper, og bygget sine egne og motordrevne skøyter i konkurranse med fiskedampene. — de fleste kveitefiskere i dag kan ikke engang huske da der var fiskedampere på kveitefangst, — så fullstendig var seiren de unge fiskere vant.

Nels Birger Hegge var fra Hemne i Trøndelag, av den store Wessel-slekt, og dro til sjøs da han var bare 14 år gammel. I New Orleans fikk han arbeid på flodbåtene i sørstatene og var der sammen med sin bror Martin og Olaf O. Hvatum, so mbege sammen med ham senere kom til å spille en rolle i Vestkystens kveitefiske.

Allerede i 1904 kom Hegge til Seattle og tok straks fatt på kveitefiske, som dengang foregikk i nesten ufiskede farvann med store fiskedampere etter mønster fra Nordsjøen og Atlanteren. Men allerede da

var noen norske ungdommer begynt å fiske kveite med en liten skøyte som het «Daisy», ført av kapt. Albert Linvog i Petersburg, Alaska. I 1906 bygget kapt. Jacob Engdal «Jupiter» som enndog fikk en 20 HK motor. Få år senere la Billy Hegge og Servold-brødrene i Poulsbo kjølen til «Tordenskjold», som ble datids mønsterbruk for en ny type av kveitebåter. — Olaf Hvatum var den første maskinist med noen faglærdom i flåten. Det gikk så bra at kapt. Hegge i 1913 bygget enda større og mer moderne skute sammen med sine brødre Martin og Nils R. Hegge. «Republic» har han siden ført og i en lang årrekke var den kveiteflåten flaggskip. Først i år måtte kapt. Hegge overgi kommandoen på «Republic» til andre. Ingen annen skipper i flåten har ført samme skute så lenge og med så gode resultater. Det er betegnende for hvordan slekten er blitt knyttet til fisket at de to fullvoksne sønner i familien driver fiske trass i at begge er utdannet som ingeniører ved University of Washington. Kapt. Sigurd Hegge har med stor dyktighet i en årrekke ført sin egen skute «Sanak». Nyeste tillegg til Hegge-flåten heter «Billy-Marie» etter far og mor og eies av Fridtjof og Sig. Hegge.

Avdøde overleveres foruten av hustru og de to nevnte sønner også av sønnen Lloyd i U. S. Navy og døtre, fru Phillip Dendrea, fru Olaf Sather og frk. Bernice Hegge. Der er søstre, fru Aagot Hvatum og fru Sakse Kjellsberg samt broren Nils R. Hegge.

En verdensborgers hyldest til den nord-norske fiskerbefolkning.

«Hos disse menneskene møtte jeg den fineste form kultur — nemlig hjertelag».

En beretning som har sitt å si menneskene, ikke minst idag.

Den historien jeg her skal berette har krav på interesse på mer enn en måte. For det første er den sann, hentet rett ut av virkelighetens verden, dertil kommer at den har adskillig å si noen hver av oss. Kanskje ikke minst i denne tiden, som den vel har hatt sin bestemte moralske bakgrunn gjennom alle tider.

På en reise jeg gjorde nordover til Finnmark, kort før den annen verdenskrig, ble jeg ombord på hurtigruten kjent med en av passasjerene. Hvilket i og for seg ikke er noe merkelig. Men denne mannen var ikke noen helt alminnelig passasjer.

Det var forresten kapteinen ombord som sørget for presentasjonen. Den fremmede var engelskmann, og jeg gjorde da det jeg kunne for å prestere et så perfekt engelsk som mulig. Jeg kunne imidlertid ikke unngå å se det skjeve smil som tegnet seg om mannens munn, og jeg følte meg ganske het over det hele, for jeg oppfattet øyeblikkelig dette lille smilet som en kritikk av mitt engelske språk. Det skulle imidlertid vise seg å være så langt fra tilfelle, skjønt jeg aldri fikk greie på hva han mente om mine språkkunnskaper, og det vedkommer nå heller ikke denne historien.

Som før nevnt var mannen engelsk, det fortalte han da også selv. Nå derimot var han blitt fransk statsborger og bodde i Paris, hvilket han hadde gjort i mange år. Mannen var kunstmaler.

Dette med malerens skjeve smil skulle jeg få den mest overraskende forklaring på, for han svarte meg ikke på engelsk, men på ekte, uforfalsket tromsøværingsspråk. Som alle vil forstå ble jeg mer enn overrasket og nå kommer vi altså til kjernen i denne historien, som gjør at jeg mener den har krav på å bli lest av flest mulige, fordi den har så meget å si oss alle sammen, om hjertelag og kultur og hjertets finhet, en finhet som ikke på noen måte er betinget av en skreddersydd garderobe, men av dette udefinierbare inne i en, som ikke spør hverken om slekt eller fin fødsel eller noe som helst.

Det sier seg selv at jeg ble meget overrasket.

Jeg begynte nesten å tro at mannen holdt

meg for narr, at han slett ikke var mer engelskmann enn jeg selv var det. Men det skulle vise seg at det var riktignok det at han var engelsk.

— Si meg en ting, sa jeg, er De engelsk eller er De det ikke.

— Jo visst er jeg engelsk av fødsel, Londoner, men nu fransk statsborger og bosatt i Paris.

— Hvordan kan det da ha seg at De snakker så utpreget ekte norsk dialekt som De gjør, spurte jeg videre.

— Det har sin forklaring, det også, svarte han og så fortalte han :

Det er 28. gangen, jeg nå er på veg oppover til Troms, det vil si det er det 28. året jeg stevner nordover med hurtigruten. — Hvorledes jeg første gang kom til å reise nordover til Troms kan jeg også fortelle Dem om. I mine unge dager ble jeg i Paris kjent med en ung dame fra Gøteborg. Vi giftet oss. Sommeren etter ble min frues mor syk og min frue reiste hjem til Gøteborg og jeg fulgte henne. Da var det hun kom til å foreslå for meg at jeg skulle reise til Nord-Norge, til Troms eller Finnmark.

Der ville jeg kunne finne de herligste motiver for min maling. Og jeg reiste videre, fra Gøteborg, etterat jeg hadde hilst på min svigermor. Og den reisen skulle jeg sannelig ikke komme til å angre på, hverken på den ene eller annen måte, for naturskjønnheten jeg fikk oppleve var så overveldende at den kom til å få den aller største betydning for meg som kunstner, det var likesom det faltt skjell fra mine øyne, at jeg begynte å se med helt andre øyne, — og så den ting at jeg fikk mitt livs vakreste opplevelse, ved at jeg fikk lære mennesker å kjenne som jeg ikke hadde tenkt meg muligheten av .

For å begynne med begynnelsen, så hadde jeg jo hørt noe og også lest i en eller flere turistbrosjyrer om «Nordens Paris» Tromsø og der gikk jeg i land. Jeg oppsøkte den engelske konsul som anbefalte meg å reise innover i en av fjordene, han sa meg navnet også, men jeg gikk ombord i feil lokalbåt og kom et ganske annet sted hen. Jeg hadde konsulens anbefalingspapir i lommen og så gikk jeg i land fra lokalbåten et

sted jeg mente jeg ville komme til å like meg. Og der stod jeg. Ikke var det noe hotell eller gjestgiveri eller slikt å ta inn på, så jeg hadde ikke annet å gjøre enn å forsøke å få tak over hodet, som dere sier det. Jeg drev litt omkring og da fikk jeg se en liten stue, som virket så veldig tiltalende på meg. Jeg gikk derhen og banket på og en ung pike lukket opp for meg. Jeg snakket til henne på engelsk, for jeg kunne den gang ikke et ord norsk, heller ikke forsto jeg noe av det som ble sagt meg, for det var selve dialekten som gjorde det ganske ubegripelig vanskelig for meg, for jeg hadde jo lært noe svensk av min frue.

Nok om det, den unge piken forsto ikke noe. Jeg pekte da på malersakene mine og gjorde med tegn klart at jeg ville ha et sted å sove. Hun neiet for meg og så forsvant hun og ikke lenge etter kom det en middelaldrende mann i døren. Jeg likte ham med en gang, og jeg tror han likte meg også med en gang for døren ble slått opp på vidt gap for meg og jeg gikk da inn. Det var et ganske lite hus, etter det jeg selv var vadt til, men det slo meg hvor usedvanlig hyggelig og renslig det var der. Det ble satt fram en stol til meg og jeg satte meg ned. Den unge piken forsvant, men ble ikke svært lenge vekk og kom rødkinnet og ivrig tilbake og så gjorde mannen et tegn til meg at jeg skulle følge ham og jeg ble vist inn i et litet værelse hvor det stod en oppredd seng med hvite lakener og alt i orden.

Jeg forstod de ville jeg skulle ligge i den sengen. Jeg satte sakene mine fra meg og fulgte etter inn i stuen og så ble det mat å få.

Vi forstod ikke noe av det vi sa til hverandre, men ved hjelp av tegn og geberder kom vi til enighet. Ja, så ble det til at jeg fortsatte å bo der. For hver dag som gikk ble vi bedre og bedre venner, såvel mannen som den unge piken og jeg. Som sagt var det ikke mulig å forstå hverandre, men jeg merket hjertelaget og det var det fornemste for meg. Jeg merket at de ga meg av det lille de hadde. Etter hvert lærte jeg enkelte norske ord og da vi skiltes ut på høsten kunne jeg så meget at jeg kunne takke for meg. Det ble en virkelig rørende avskjed. Jeg følte det som jeg reiste fra mine beste venner.

Fra Paris skrev jeg til dem. Det vil si det var min frue som skrev på svensk, og det forstod de, i hvertfall det meste av det. Jeg fikk lange brev tilbake, og svarte igjen.

Neste sommer ble jeg invitert oppover og da ble min frue med.

Det lettet svært i språklig henseende, så jeg også fikk gitt uttrykk for min takknemlighet og mine tanker og meninger. De kan jo selv forstå hvor utålelig det er, ikke å kunne få sagt det en gjerne vil si. Jeg følte

det som om jeg hadde mistet evnen til å snakke.

Så ble det til at jeg år etter år kom tilbake til de samme menneskene, for de hadde noe å gi meg og meget å lære meg, som jeg ikke hadde fått eller møtt før i mitt liv. Nemlig den kultur som kommer innefra, som er en naturgave, og er uavhengig av manerer og fine klær og alt det andre som verden ellers vurderer et menneske etter og feller sin definitive dom etter. Denne fisken langt deroppe mot Ishavet hadde det alt sammen, som er særpreget for virkelig kultur. Jeg våger påstå at den kultur han helt ubevisst var i besiddelse av, langt overgår den jeg har lært å kjenne i så mange fine salonger og blant så mange elegante mennesker, for min venn fiskerens kultur kjente ikke til det å forestille seg, til de fine manerer og den ante ikke hva svik var.

I fjor kom jeg igjen alene. Min frue var blitt syk på vegen oppover, og ble igjen hos sin slekt i Gøteborg, men hun var ikke verre enn at hun maste på at jeg skulle reise. Denne gangen hadde jeg ikke skrevet noe om at jeg tenkte meg oppover. Jeg bestemte meg for at det skulle være en overraskelse. Vel fremme i Tromsø bestilte jeg telefon til samvirkelaget der inne hvor min gamle venn bor og så fikk jeg ham i telefonen. Jeg snakket til ham uten først å si hvem jeg var, spurte hvorledes det stod til og slikt vanlig snakk en serverer i telefonen. Da spurte han, hvem jeg egentlig var, og så sa jeg det. Jeg skulle ønske De kunne hørt hvorledes han sa navnet mitt.

Er det virkelig deg, gutten min, utbrøt han og jeg kunne høre gråten som holdt på å kvele stemmen hans. Jeg kan ikke si meg fri for annet enn at gråten også holdt på å seire over meg. Jeg sa ham som det var, at jeg måtte komme — denne gangen også. Velkommen skal du være, velkommen, velkommen, sa han. Du kommer vel med en gang. Og det gjorde jeg.

Maken til velkomst er det sikkert ikke mange sønner som har fått av sine fedre. I det minste har jeg aldri opplevet en slik kjærlighet som den jeg fikk hos ham som jeg nå hadde lært å elske, for å si det rett ut. Han var både som min far og min broderlige venn.

Jeg la da likesom først merke til at han var begynt å bli gammel, at han bar preg av slit og atter slit.

Nå er jeg altså igjen på veg nordover, denne gangen er det den 28. gangen, egentlig var det ikke meningen jeg skulle reist i år, men da jeg fikk brev om at min faderlige venn var begynte å skranke, det så ut som det var for alvor, da hadde jeg ikke lenger ro på meg. Jeg pakket mine kufferter og malersaker og reiste omgående. Jeg

behøver vel ikke si Dem at jeg er full av spenning og angst — også.

Når jeg har nevnt alt dette for Dem, som i grunnen er meg ganske fremmed, i det minste til for bare en kort stund siden, så kommer det ikke minst av den grunn at jeg vil ha sagt flest mulige nordmenn, hva jeg som verdensborger, kan jeg vel nesten si, mener om befolkningen der nord. For det er jo ikke bare denne ene familien jeg er kommet i nær berøring med, under mine mange og lange opphold der nord. Det er mange mennesker i årenes løp, fra alle lag av samfunnet. Og da vil jeg gjerne stoppe opp ved fiskerbefolkningen og disse som lever og strever inne i fjordene, slik som

denne min fiskerfamilie gjør det.

Riktignok lever disse menneskene ofte i vanskelige økonomiske kår, men det forhindrer dem ikke i å være virkelige kultur-mennesker, nettopp fordi det er så ekte og kommer så opprinnelig til uttrykk.

— I Tromsø skiltes våre vegar. Maleren hastet avsted for å nå lokalbåten som skulle føre ham til den syke, gamle vennen. Jeg ble stående og se etter ham, for det han hadde fortalt, traff meg rett i hjertet. Derfor kommer jeg aldri til å glemme dette møtet med den fremmede maleren, likesom jeg aldri kommer til å glemme det han fortalte meg.

P. A. P.

Grønlandsfisket.

*Fiskeridirektør Sunnanå's tale ved åpningen av velferdshuset
i Færingehavn på Grønland.*

Fra Grønland regnes det nå med et sluttkvantum på 18.000 tonn saltfisk, med en eksportverdi — som klippfisk på vel 30 mill. kr.

Det norske velferdshus i Færingshavn ble åpnet i sommer av fiskeridirektør Sunnanå. I sin åpningstale kom herr Sunnanå med en del interessante utalelser om Grønlandsfisket, som vi tillater oss etter bladet «Fiskaren» å referere :

Straks etter krigen var det mange i Norge, — både innan fiskerinæringa og innan fiskeridministrasjonen — som var klår over at det ville vere av stor interesse for norsk fiskerinæring å nytta ut fiskerikdomane i Vest-Grønland. Men det byr på ekstra vanskar av mange slag å drive fiske under lønande vilkår så langt borte ved ein framand kyst. Også frå dansk side har det etter krigen vore ei sterk interesse for å gjere ein innsats og utnytte fisket her.

Med det initiativ som er tatt og dei tiltak som er sette i verk av det danske selskapet Asgriko og det norske selskapet A/L Utrustning i fellesskap, syntes det å vera skapt grunnlag for at den del av den norske fiskeflåten som høver for det, kan drive eit lønande fiske her. Dette samarbeidet og den ordning som er skapt, kvilar på den eine sida på eit arrangement med dei norske prismyndigheter, og på den andre sida på avtale med dei danske myndigheter for Grønland.

Ved dei avtaler som eg nemnde og ved den forsyningsteneste og den avhenting av fisken som Asgriko og A/L Utrustning har etablert frå 1949, er det tekniske og økonomiske grunnlaget for dette fisket lagt godt til rette.

Ein må legge stor vekt på det dansk-norske samarbeidet som er etablert mellom Asgriko og A/L Utrustning her i Asgriko-havn. Vi skal vere glade for at dette samarbeidet er kome i stand, og vi vil ynskje at det må halda fram og bli like godt også i framtida. Dei folk som har tatt initiativet her, og som står for det daglege arbeidet, både i Danmark, i Norge og her i Asgriko-havn fortener stor takk.

Lat oss stoppe litt ved dette samarbeidet. Våre nasjonar og dei fleste nasjonar i verda har etter den siste krigen gått inn for eit storstila internasjonalt samarbeid. Det store formål med dette er å hindra ein ny krig, som kan koma til å leggje heile vår sivilisasjon i grus, og kanskje setje heile menneskeslekta i den største og mest alvorlege fære. Vi går alle saman heilt og fullt inn for dette internasjonale samarbeidet, men det ser ikkje så lyst ut, og vi bur oss på det verste. Eg trur at skal vi verkeleg lære å samarbeide om dei store spørsmål, må vi først lære å samarbeide om dei mindre spørsmål. Skal vi kunne greie å samarbeide i verdensmålestokk, må vi ha lært å samarbeide innan dei mindre område. Skal vi kunne samarbeide med folk som lever langt borte på andre kanter av verda, må vi først lære å leve fredeleg og godt saman som grannar. Til sjuende og sist er det levemåten og økonomien som er grunnlaget for vår eksistens, vårt samfunnsliv og vårt kulturliv i ymse former. Den store prøven som vi alle saman blir stilt framfor — og som også våre statsmakter blir stilt framfor — er om vi kan samarbeide og koma til forståelse i vårt økonomiske liv og samkvem, og om vi kan finne brukbare ordnin-

gar der våre økonomiske interesser møtes og støyer saman.

Kanskje dette praktiske samarbeidet her i Asgrikohavn ber i seg meir enn det kan sjå ut til ved første augnekast.

Lat meg så få lov til å sege nokre ord om det norske fisket her. — Gjenreisninga av den norske fiskeflåten etter krigen har gått snart og godt, og ført til gode resultat. Vi har nå ein fiskeflåte med ein større kapasitet enn vi hadde før krigen, og flåten er på mange vis betre utstyrt. Ein stor del av den flåten som driv sildefiske ved Vestlandet om vinteren, passsar godt for torske- og kveitefisket her ved Vest-Grønland. Denne delen av fiskeflåten treng ein slik sesong om sumaren for at båtane skal kunna løna seg.

Det norske fisket her ved Vest-Grønland tok til i 1924 med 3 farty frå Alesund og i 1925 var i alt 40 farty på fiske her. Men det viste seg at med dei låge torskeprisane som då var, og med det litle aksjonsradius som fiskebåtane den gongen hadde, blei ikkje fisket lønande og fisket minka av. Gjennom 1930-åra var det kvart år nokre farty som var her, og då ein etterkvart fekk større motorfarty både av stål og tre med stor nok aksjonsradius, auka det norske fisket her ved Vest-Grønland. I 1938 blei det ført heim 2317 tonn torsk og 16 tonn kveite, og i 1939 4787 tonn torsk og 27 tonn kveite. Den gongen var ikkje fisket så serleg stort på bankane her utanfor. Ein reknar med at i 1938 representerte det nor-

ske fisket 9 pst. av det totale fiske på bankene utfor Vest-Grønland.

Etter krigen var det nokre få norske farty som fiska her i 1946, 47 og 48. Etter at stasjonen her i Asgrikohavn kom i stand, auka talet på norske fiskefarty her ved Grønland sterkt. I 1949 fiska 34 farty 10.686 tonn torsk rekna i fersk tilstand, og 209 tonn kveita, og i 1950 fiska 37 farty 16.688 tonn torsk rekna i fersk tilstand og 183 tonn kveita. Nå i 1951 er 62 norske farty på fiske her. Kor mykje dei kjem til å fiska når sesongen er slutt, er ikkje godt å sege. Eg skulle tru det vil bli 25.000—30.000 tonn fersk sløyd torsk og vel 200 tonn kveita. Eg går ut frå at det norske fiske i 1951 vil bli det største kvantum som nokon einskild nasjon har i grønlandske farvatn — grønlanderne sitt fiske medrekna.

Eg trur vi må kunne sege at nordmennene har vist at dei har evner til å nytte ut dei fiskerikdomane som er her ved Vest-Grønland. På mi ferd her i Grønland nå har eg lagt merke til at folk som fylgjer med i det som skjer her, er klår over det. Vi har farty som høver, og vi har folk som kan dette fisket, og vi har folk med den organiserende og forretningsmessige evne som får det heile til å gå. Vi er med på å syte for at ein del av desse fiskerikdomane kjem verda til gode. Men vi skal vera klår over at når fiskebåtreidarane sender båtane sine hit, er det for å få balanse i rekneskapene sine, og når fiskarane reiser hit, er det for å tene til levemåten.

Årets avløsningsekspedisjon til Grønland.

500 oppspiste rev i fellene — de levende spiste de døde.

Noen ord med ekspedisjonens leder, *magister Søren Richter.*

— Vi reiste fra Alesund 26. juli med M/S «Polarbjørn» av Brandal med Henrik Marø som skipper.

Foruten avløsningsmannskaper deltok Universitetsstipendiant, geolog Feyling-Hanssen og zoolog og preparant Erling Holst i ekspedisjonen.

Vi kom til land 5. august etter en hard tur gjennom isen. Det var grov polarbaks, som vi møtte ca. 100 nautiske mil fra land. Det var den sværeste is jeg har sett, og vi ville ikke ha nådd inn til land, hvis ikke skipper Marø hadde brukt hele sin store erfaring og dristighet og kjørt den nye sterke skuta alt hva den tålte. Den fikk også en meget hard medfart. Deler av ishuden ble revet bort, mens andre deler ble helt nedslitt, så ny ishud på hele skuta må til.

Gjennom radio hørte vi om den regnfulle sommeren hjemme i Norge, mens vi hadde strålende sol dag etter dag med stille varmt vær. Det var ikke fritt for at vi ønsket oss noe vind som kunne sette fart i isbaksen.

Fangstforholdene i forløpne sesong har vært bra. Men i november i fjor kom det et helt uvanlig mildvær med snøsmeltning. Da det så frøs til igjen, la det seg et tykt islag på bakken, slik at alt småvilt som f. eks. lemen forsvant. Reven fikk således ikke mat. Rev som gikk i fellene ble derfor i stor utstrekning spist opp av de andre. Det var i alt ca. 500 oppspiste rev i denne sesong. Dette betyr naturligvis et meget følelig tap for fangstfolkene.

Vi forlot Grønland 31. august og kom til Alesund 9. september.

Turen var gjennomført og uten uhell.

Den amerikanske fiskeriproklamasjon av 1945.

Fører den til ny folkererett, når det gjelder beskyttelse av et lands fiskerier.

Av konsulent Ketil Harnoll.

President Trumans fiskeriproklamasjon av 1945 vakte i sin tid ganske betydelig oppsikt, og det var mange som mente at den vilde innlede en ny æra på havfiskerienes område. Forventningene i så måte er blitt skuffet. I de seks år som er gått siden proklamasjonen ble kunngjort, har det nok vært gjort et betydelig internasjonalt arbeid til beskyttelse av fiskeriene i mange havområder, men dette arbeide har ikke noen nødvendig sammenheng med den amerikanske fiskeriproklamasjon, det ville ha blitt gjort, selv om proklamasjonen ikke hadde foreligget. En del sydamerikanske stater har utstedt sine egne fiskeriproklamasjoner med president Trumans proklamasjon som mønster — tildels er de enda mer radikale —, men de vil sannsynligvis heller ikke få noen umiddelbar praktisk betydning. President Trumans proklamasjon er allikevel et viktig dokument, som kan tenkes å påvirke utviklingen i det lange løp. Samtidig har den en interessant bakgrunn og en spesiell interesse i forbindelse med de nå pågående forhandlinger om en fredstraktat med Japan.

Proklamasjonen, som er datert 28. september 1945, består av en innledende begrunnelse, den egentlige proklamsjonstekst, samt en Executiv Order — gjennomførings-forordning — av samme dag.

I begrunnelsen for proklamasjonen heter det at Sambandsstatenes regjering ser med bekymring på at fiskerikdommene på det frie hav utenfor de amerikanske kyster er utilstrekkelig beskyttet. Disse fiskerikdommer er av stor betydning både for kystbefolkningen og for nasjonen som helhet. Den tekniske utvikling har ført til en intensivering av fisket, og det er et påtrengende behov for å beskytte bestanden. Herunder må det dog tas hensyn til andre lands særlige rettigheter og rimelige krav.

I selve proklamasjonens tekst uttales det at den amerikanske regjering vil anse det riktig å opprette beskyttelsesområder (conservation zones) i visse strøk av det frie hav som støter opp til de amerikanske kyster. Disse beskyttelsesområder vil være av to forskjellige slags, rene amerikanske områder i strøk — av det frie hav — hvor fisket hittil bare har vært drevet av ameri-

The American Fishery Proclamation of 1945.

President Truman's Fishery Proclamation of 1945 caused considerable stir at the time and many people were of the opinion that it would inaugurate a new era in fishing on the high seas. These expectations have so far not been fulfilled. In the six years which have passed since the proclamation was published considerable international work has been carried out for the proclamation of fisheries in many parts of the world but this work has no special connection with the American Fishery Proclamation — it would have been done even without it. Several South American states have issued their own proclamations, along the same lines as President Truman's — some are in part even more radical — but neither will these be of any immediate in practical importance. — Even so, the proclamation of President Truman is an important document, which in the long run may perhaps influence developments. It has also an interesting background and is of special interest in connection with the present negotiations for a peace treaty with Japan.

The proclamation, which is dated September 28, 1945, consist of an Introductory, the Proclamation proper (text) and an Executive Order of the same date.

In the introduction it says that United States government sees with concern that the rich fisheries on the high seas off the American coast not sufficiently protected. These rich fisheries are of the greatest importance to both the coastal population and the nation as a whole. Technical developments have led to more intensive exploitation of the fisheries and there now exists a crying need for the protection of these. In this connection, however, one must always keep in mind also the special and reasonable claims.

In the text of the proclamation itself it says that the Us government will think it proper to establish conservation zones in certain parts of the high seas contiguous to the American coast. These conservation zones will be of two different kinds — purely American zones in those parts of the ocean where fishing so far has been carried on by American fishermen — and

kanske fiskere, og internasjonale områder i strøk hvor fisket drives av fiskere fra flere nasjoner. I de amerikanske beskyttelsesområder skal fisket være undergitt den amerikanske regjeringens regulering og kontroll, i de internasjonale områder slik regulering og kontroll som fastsettes i overenskomst mellom de interesserte stater. Den amerikanske regjering vil respektere beskyttelsesområder som opprettes av andre stater på disse prinsipper. Det vil ikke bli lagt hindringer i veien for skipsfarten i beskyttelsesområdene.

Executive Order er et pålegg til utenriksministeren og innenriksministeren, under hvem fiskeriene sorterer, om at de i fellesskap skal anbefale opprettelse av slike beskyttelsesområder, som omhandles i proklamasjonen, og samtidig foreslå bestemmelser om regulering og kontroll.

Såvidt meg bekjent er det hitil ikke opprettet et eneste rent amerikansk beskyttelsesområde på det frie hav. Internasjonale reguleringer ved overenskomst mellom de interesserte stater foreligger som bekjent både før og etter proklamasjonen.

Det oppsiktsvekkende i President Trumans proklamasjon er erklæringen om at Sambandstatene har til hensikt å gjennomføre en — begrenset — amerikansk jurisdiksjon på det frie hav. Denne amerikanske jurisdiksjon vil ikke bare gjelde amerikanske borgere, men også utlendinger. Er det først opprettet et rent amerikansk beskyttelsesområde — i et strøk av havet hvor hittil bare, eller vesentlig, amerikanere har fisket —, vil utenlandske fiskere, som i framtiden begir seg inn på dette område, komme under amerikansk regulering og kontroll. Amerikanerne vil på en måte ha okkupert området. Men etter gjeldende folkerett i dag kan slikt ikke gjøres. Amerikanerne har da hittil heller ikke gjort det, men President Truman har proklamert at han vil gjøre det, og han har gitt ordre til sine ministre om at det skal gjøres.

Når man vil se på proklamasjonens bakgrunn, er det for det første verdt å merke seg datoen: 28. september 1945. Japan kapitulerte 15. august s. å. Her foreligger ikke et sammentreff, men en sammenheng.

Proklamasjonen selv taler om nødvendigheten av å beskytte fiskeriene på havet i sin almindelighet, men den motiverende bakgrunn er meget konkret og spesiell.

Den amerikanske jurist Edward W. Allan, fra Seattle, opplyser i en artikkel i American Journal of International Law, Januar 1951 p. 177, at proklamasjonens umiddelbare foranledning var de japanske fiskeres inntrengen i Bristol Bay's laksefi-

international zones in waters where fishing has been carried on by fishermen of several nations. In the American conservation zones fishing shall be subject to regulation and control by the American government, and in the international zones subject to such regulation and control as fixed in agreements between the interested states. The American government will respect conservation zones established by other states along these principles. No hindrances will be put in the way of navigation in the conservation zones.

The Executive Order is an order to the American Foreign Minister and the Minister of the Interior, under whom the fisheries range, that they shall jointly recommend the establishment of such conservation zones as set forth in the proclamation and at the same time propose measures for regulation and control.

To my knowledge not a single purely American conservation zone has so far been established on the high seas. International regulations through agreements between the interested states have as known been in existence both before and after the proclamation.

The sensational part of President Truman's proclamation is the statement that the United States purposes to establish a — limited — American jurisdiction on the high seas. This American Jurisdiction will be valid not only for American citizens but also for foreigners. If a purely American conservation zone has been established in a part of the sea where so far only — or chiefly — Americans have fished, foreign fisherman who in future enter these waters will come under American regulation and control. The Americans will in a way have occupied the region. But according to international law in force today, this cannot be done. So far the Americans have not done it either, but President Truman has declared that he is going to do so and has given orders to his ministers to see that it is done.

Looking at the background for the proclamation one should first note the date: September 28, 1945. Japan capitulated on August 15th the same year. These dates are not accidental — there is a connection between them.

The proclamation itself of the necessity for protecting the fisheries on the high seas in general, but the motives behind the proclamation are very concrete and special.

The American jurist Mr. Edward W. Allan from Seattle, said in an article in the American Journal of International Law, January 1951, p. 177, that the immediate cause for the proclamation was the incursion of Japanese fishermen into the Bristol

skerier i 30-årene. Proklamasjonens «genesis innenfor departementet», sier han, var utenriksminister Cordell Hulls personlige forsikring til ham selv og senator Schwellenbach, om at han, utenriksministeren, vilde sørge for at noe ble gjort for å stoppe denne inntrengen.

Det er visstnok ingen grunn til å tvile på at denne framstilling er riktig. Det amerikanske laksefiske på Alaskakysten er en meget betydningsfull næringsveg. Den syselsatte i 1936 25 000 personer, og årsproduksjonen hadde en verdi av 45 millioner dollar. I femårsperioden 1931—35 kom 58 % av verdens laksefangst fra dette område. Den amerikanske regjering har lagt ned store summer for å utvikle og bevare disse fiskerier, og den har innført et mønstergyldig system for fredning og oppsyn. Nå går laksen på sin vandring inn mot kysten og elvene i dette stimer, som dannes allerede utenfor tremilsgrensen — amerikanerne hevder en tremilsgrense for sitt sjøterritorium —, og forholdene ligger vel til rette for å stenge den med nøter, før den når inn til det amerikanske område. Dette benyttet de japanske fiskere seg av. De la seg utenfor tremilsgrensen og stengte laksen der. «Den japanske invasjon», som det ble kalt, på de amerikanske fiskerier var ingen inntrengen på amerikansk område, men allikevel en meget alvorlig inntrengen i legitime amerikanske næringsinteresser. I Norge, hvor vi er utsatt for en lignende opptreden av fremmede trålere på våre gamle hevdvunne kystbanker, har vi ikke vanskelig for å forstå amerikanernes følelser og deres reaksjon. Japanerne hadde det i sin hånd å ruinere de amerikanske laksefiskerier totalt, fordi de avskar vegen for laksen inn til gyteplassene.

Forholdet skapte en umåtelig forbitrelse i Sambandstatene, særlig naturligvis på nordvestkysten, og forbitrelsen var ikke mindre, fordi man var mer og mindre klar over at de amerikanske interesser stod uten beskyttelse av folkeretten.

Det lyktes gjennom forhandlinger å komme til et slags modus vivendi i 1938, idet japanerne holdt seg frivillig tilbake fra det påbegynte rovfiske oppunder den amerikanske sjøgrense. Men de amerikanske fiskere krevet større sikkerhet for sin næring, og, som det fremgår av Mr. Allans foran citerte artikkel, lovet utenriksministeren at noe skulle bli gjort. Løftet ble innfridd i 1945, for øvrig under Acheson som fungerende utenriksminister, i form av president Trumans fiskeriproklamasjon.

Det ble også fremsatt to lovforslag om saken for den amerikanske kongress, et i 1937 av Dimond, delegat fra Alaska, og et

Bay red salmon fishery in the 1930'ies The proclamation's «genesis within the Department», he said, «was the personal assurance of secretary Cordell Hull» to himself and Senator Schwellenbach that the, the Foreign Minister, would take care something was done to stop this intrusion.

There is no reason to doubt that this statement is correct. The American salmon fishery on the coast of Alaska is a very important industry. It employed 25 000 persons in 1936 and the annual production was valued at \$ 45 000 000. In the five-year period 1931—35, 58 % of the world's total salmon catch came from this region. The American government has invested large sums in order to develop and conserve these fisheries and has introduced an exemplary system of supervision and conservation. On its — migrations — towards the coast and up the rivers the salmon moves in closely packed shoals which are formed outside the three-mile limit (the americans claim a three-mile limit for their territorial waters) and conditions are favorable for blocking these shoals with nets before they reach American territory. The Japanese fishermen took advantage of this, placed themselves outside the three-mile limit and blocked the salmon there. «The Japanese invasion» (as it was called) in the American fisheries was no incursion of American territory but still a very serious encroachment on legitimate American business interests. In Norway we are exposed to similar behavior from foreign trawlers on our old established coast banks, so we have no difficulty in understanding the feelings of the Americans and their reaction. The Japanese were in a position to completely ruin the American salmon fisheries because they cut off the way to the spawning grounds.

This state of affairs caused enormous indignation in the United States, particularly on the northwest coast of course, and it did not help matters when it was realized more or less that American interests were not protected by international law.

Through negotiations it was possible to arrive at a sort of modus vivendi in 1938, as the Japanese voluntarily stopped the already started ruinous fishing close to the American territorial waters. But the American fishermen demanded greater security for their livelihood and, as shown by Mr. Allan's article cited above, the Foreign Minister promised that something should be done. This promise was fulfilled in 1945. (Mr. Dean Acheson was then Acting Foreign Minister) by President Truman's proclamation.

Two separate proposals for law amendments regarding this matter were also laid before the American senate, one in 1937 by

i 1938 av senator Copeland. Ingen av disse forslag ble vedtatt, og det kunne etter sin natur heller ikke godt vedtas som lov. De er likevel interessante som to ulike forsøk på å komme forbi den gamle lære i folkeretten om fritt fiske på fritt hav.

Mr. Dimonds forslag gikk ut på at den amerikanske Alaska-laks — hver enkelt fisk — skulle ansees som amerikansk eiendom, hvor den enn befant seg, og at amerikansk jurisdiksjon til beskyttelse av denne eiendom skulle utstrekkes til å omfatte store områder av det frie hav. Synspunktet er at laksen, som fødes (vokser opp og senere gyter på amerikansk område, har sitt hjem her, at dens vandringer på det frie hav er midlertidige fravær, at det er nedlagt i dens natur alltid å ville vende tilbake til sitt hjem, og at den derfor juridisk sett — det kan her påberopes gode kildesteder både i romerretten og hos Grotius — er i amerikansk besiddelse, selv om den midlertidig er utenfor amerikansk område. Læren kan synes kuriøs, men den har tidligere vært lansert av amerikanske jurister under tvisten om pelsselen fra Aleutene. Amerikanerne vant den gang ikke fram med sin besiddelses-lære, de tapte saken for en internasjonal voldgiftsdomstol, og kongressen vil tydeligvis ikke gjøre flere forsøk ad den veg.

Senator Copelands forslag har en geologisk begrunnelse. Det heter her at de grunne dybder i Beringhavet må ansees som en «lett nedsenket del av det amerikanske kontinent», at denne del av Beringhavet ikke har de samme egenskaper som «et sant hav-basseng», at den såkalte kontinentalsokkel er annnet enn strandavleiringer på Alaska, og at Sambandsstatene derfor må ha jurisdiksjon over disse områder. Det foreslås at fiskerilovgivningen gis gyldighet over disse områder — inntil havet når en dybde på 100 favner. Heller ikke dette sindrike resonnement vant bifall i kongressen.

Imidlertid kom krigen. Japan tapte og har siden 1945 vært regjert av amerikanerne, som — i egenskap av okkupasjonsmakt — har trukket opp grensene for japanernes fiskerier. I Stillehavet og Beringhavet går denne fiskerigrense for tiden langs 180 lengdegrad, og så lenge denne grense står, er de amerikanske kystfiskerier trygge for japansk innblanding.

President Trumans fiskeriproklamasjon fulgte umiddelbart etter den japanske kapitulasjon, den skulle foreligge som en kjennsgjerning i det øyeblikk japanerne gjenopptok sine havfiskerier etter krigen. Under okkupasjonsperioden har den ikke

Mr. Dimond, delegate from Alaska, and one in 1938 by Senator Copeland. Neither of these was passed, however, and could not by their nature very well be made into law. Still they are interesting attempts to get by the old maxim in international law of «free fishing on a free sea».

Mr. Dimond's proposal claimed that the American property wherever it was found, and American jurisdiction for the protection of this property should be extended to include also large parts of the high seas. The point of view was that the salmon, which is born, grows up and later on spawns on American territory, has its home there, that its migration on the high seas are temporary absences, that it is laid down in its nature always to want to return to its home and that it therefore legally (and here can be cited good authority both in Roman law and Grotius) is in American possession even if temporarily outside American territory. This maxim may seem far-fetched, but it has been launched before by American lawyers in the litigation over the fur seal of the Aleute Islands. At that time the Americans did not succeed with their possession theory however, they lost the case before an international arbitration court and congress evidently did not want to make any more attempts that way.

Senator Copeland's proposal had a geological argument. It is said here that the shallow waters of the Behring Sea must be considered a «slightly margin submerged of the American Continent», that this part of the Behring Sea did not have the same characteristics as a true ocean basin», that the so-called «continental shelf» was nothing else than the beach deposits of Alaska and that the United States therefore must have jurisdiction over these waters. It was proposed that fishery legislation should be made valid also over these regions — until the ocean reached a depth of 100 fathoms. But neither did this ingenious reason meet with favor in congress.

The war came, however. Japan lost and has since 1945 been governed by the United States, who — in the character of an occupation power has drawn up the boundaries for the Japanese fisheries. In the Pacific Ocean and the Behring Sea this boundary line runs at present along the 180th parallel and as long as this boundary line is upheld the American coastal fisheries are safe from Japanese interference.

President Truman's Fishery Proclamation followed immediately upon the Japanese capitulation — it was meant to be a reality at the moment the Japanese would resume their high sea fisheries after the war. During the occupation period it has

hatt noen praktisk betydning, men nå nærmer denne periode seg sin avslutning. Det har vært opplyst offisielt at det ikke vil bli medtatt fiskeribestemmelser i fredstraktaten med Japan, og i den situasjon som da oppstår, vil proklamasjonen av 1945 få selvstendig betydning. Hvis utviklingen blir den at en suveren japansk regjering etter fredstraktaten gir sin høytidelige tilslutning til de prinsipper, som proklamasjonen bygger på, og deretter også samarbeider med Sambandsstatene på denne basis, så vil selve dette faktum, fordi det her dreier seg om de største fiskerinasjoner i verden, som har fiskeriinteresser på praktisk talt alle hav, neppe bli helt uten virkning for andre, mindre fiskerinasjoner. I det lange løp vil det kunne føre til dannelsen av en ny folkerett på fiskerienes område.

Mange vil sikkert hilse en slik utvikling med glede, og det er mulig at de ser rett. Andre vil stille seg mer reservert, fordi det ikke er lett å overskue alle praktiske og økonomiske konsekvenser for de forskjellige lands fiskeriinteresser. President Trumans fiskeriproklamasjon kan synes å ha et sunt innhold og å møte et viktig behov, men den vil også i en gitt situasjon kunne påberopes som hjemmel for urimelige innskrenkninger i friheten på havet. Det er utvilsomt at verdens fiskeririkdommer trenger beskyttelse, regulering og kontroll, og behovet for beskyttelse vil stige i takt med den tekniske utvikling. Men, likesom president Trumans forsøk på å møte dette alminnelige behov ved proklamasjonen av 1945 er sprunget direkte ut av en aktuell amerikansk egeninteresse — beskyttelse mot japanerne i Bristol Bay, — ville proklamasjonene senere — og i andre deler av verden — kunne brukes til beskyttelse av andre nasjonale egeninteresser. Ingen vil bestride at ame-

rikanerne forsvare en god sak i Bristol Bay, men alle ting som kan brukes, kan også misbrukes, og den mulighet er nærliggende at proklamasjonens prinsipper kan bli benyttet til å forsvare nasjonale egeninteresser, som ikke fortjener noe forsvær, til å hindre sund og driftig foretaksomhet og stenge for utvikling som verden i sin helhet bare kan være tjent med.

Alle fiskerinasjoner vil følge denne utvikling med oppmerksomhet. Den næste fase vil kanskje allerede inntre i umiddelbar forbindelse med gjenopprettelsen av en suveren japansk regjering.

had no practical importance, but this period is now approaching its close. It has been officially stated that no fishery legislation will be included in the peace treaty with Japan, and in the situation which will then arise the proclamation of 1945 will attain independent importance. If developments should be that a sovereign Japanese government after the peace treaty is a fact, gives its solemn promise to adhere to the principles in which the proclamation rests and thereafter also cooperates with the United States in this basis, then this will — because it involves the world's two largest fishery nations who have fishing interests on practically all oceans — hardly be without consequences for other smaller fishery nations. In the long run it may even lead to new international law on fisheries.

Many people are sure to greet such a development with pleasure, and it is possible that they are right. Others will be more reserved, because it is not easy to foresee all the practical and economic consequences to the various nations' fishing interests. President Truman's Fishery Proclamation may seem to express a sound viewpoint and to meet a pressing need, but it might also in a given situation be cited as authority for unreasonable restrictions on the freedom of the sea. There is no doubt but that the world's fishery resources need protection, regulation and control, and the need for protection will increase proportionate with the technical developments. But just as President Truman's attempt to meet this general need with the proclamation of 1945, has sprung from actual American selfinterest — the protection against the Japanese in Bristol Bay — so the proclamation might later on and in other parts of the world be used for the proclamation of other national selfinterests. Nobody will deny that the Americans were defending a good cause in Bristol Bay, but all things which may be used may also be misused, and it is obvious that the principles of the proclamation may be made use of for defending national selfinterests which deserve no defence, to hinder sound and progressive activity and be an obstacle to developments which would benefit the whole world.

All fishery nations will follow this development with attention. The next phase will perhaps come in immediate connection with the establishment of a sovereign Japanese government.

„Fram“-karene besøker „Fram“ i Oslo.

*Islos Ludvik Nansen undersøker skuta med kniven
og finner at den kan settes på sjøen.*

I forbindelse med 40 års jubileet for der oppholdet der nede ble det tatt forskjellige opptak som vil bli sendt ut over eteren den 14. desember.

Vi oppsøker en av «Fram»-mennene, den vel 80 år gamle ishavsfareren, Ludvik Hansen, og spør ham hvordan gjensynet med skuta føltes.

— De kan skjønne det var morsomt å se igjen fartøyet etter så mange år, smiler Hansen med et underlig glimt i øyenkrokene.

Av de 19 som var med på «Fram»-ferden er vi bare 5 igjen, fortsetter Hansen og gjenmøtet med skipskameratene var både hjertelig og rørende. De som er igjen er tollbetjent Jørgen Stubbeng, Oslo, direktør Hjalmar Gjertsen, Oslo, gårdbruker og skifabrikant Bjåland, Telemark og Helmer Hansen. En annen Tromsøværing som var med, skipper Andreas Beck, døde på turen.

— Det var en fornøyelse å se hvor godt det var tatt vare på «Fram», fortsetter Ludvik Hansen, som også har prøvd skroget med kniven. Prøven falt heldig ut, og skuta kan gjerne settes på vannet for den saks skyld. «Fram»-huset er stort og pre-

tig, men man hadde vært nødt til å kappe stormasta med 15 meter. Skulle det spydformede glasshuset stikke enda høyre, ville det virke sjenerende på den øvrige bebyggelse.

Ludvik Hansen som var islos på ferden, syntes de unge mennene fra hine dagene var blitt gamle karer nå, — og for riktig å bekrefte sin ungdom, forteller Hansen at han i 1889 var med å stifte det første fotball-lag i Tromsø.

Det forholdt seg slik at Tromsø-gutten Odin Olsen som var kommet hjem fra Amerika oppsøkte Hansen og sa: «Du Ludvik, nå har æ lært et nytt spill «over there» Det kalles for fotball og er veldig populært, men jeg har ikke penger for å komme i gang». Jeg var sjøl nettopp kommet hjem fra Ishavet og stilte nødvendig kapital til foretaket, forteller Hansen. Han Odin hadde fått reglene, og da utstyret var anskaffet tok man til med treninga på Lille-Lanes.

Ennå i dag — 53 år senere — går ishavsfareren Ludvik Hansen på fotballkampene, det er så rart med de gamle vanene.

T. L.

KADETTTER TIL SJØFORSVARET

Sjøkrigsskolen tar i alminnelighet opp kadettaspiranter hvert år i juli mnd. på følgende linjer :

1. Sjøfartslinjen og
2. Kystartillerilinja.

Hvert annet år tar en i alminnelighet opp aspiranter på:

3. Intendanturlinjen og
4. Maskinlinjen (Den tekniske linje).

Opptagelsesbetingelser.

Alder inntil 23 år pr. 1. juli i opptaksåret, ugift. For å bli opptatt på linje 1, 2 og 4 kreves artium på reallinja eller annen linje med tilleggsprøve i realfag. På Intendanturlinjen kreves eksamen fra 2-årig eller dermed likestilt 1-årig handelsgymnasium.

Etter ca. 15 mndrs. aspiranttid begynner undervisningen på Sjøkrigsskolen med teori om vinteren og sjøtjeneste og praktiske kurs om sommeren. Etter ca. 2 år som kadetter og 15 mndr. som kadettfenriker blir de ansatt som løytnanter.

Undervisningen, underbringelse og uniform er gratis.

Aspiranter lønnes f. t. med kr. 45,— og kadetter og kadettfenriker med kr. 75,— pr. mnd. Ombord gis dessuten sjøtillegg.

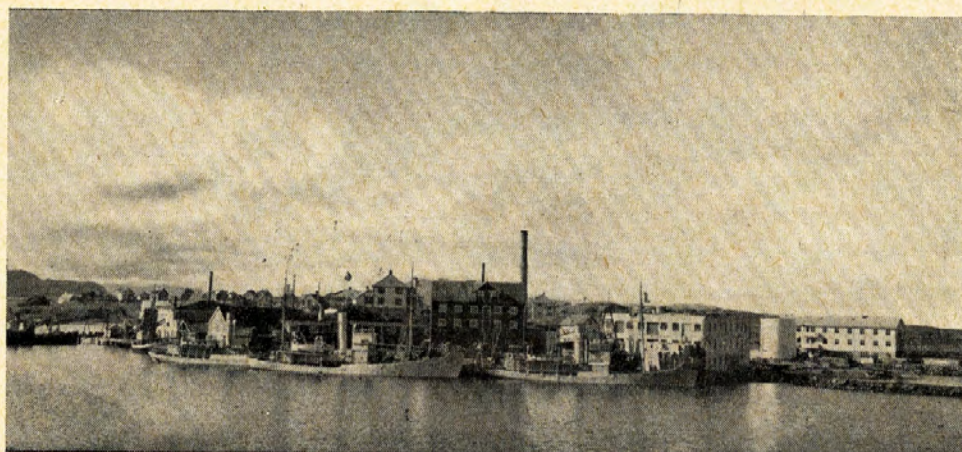
For aspiranter som ikke blir antatt som kadetter, blir aspiranttiden fratrasket vernepliktsiden.

SJØKRIGSSKOLEN, Vogtsgt. 81, Oslo, gir nærmere opplysninger.

BRØDRENE SÆBJØRNSSEN ^A/s

KVALSTASJON og SILDOLJEFABRIKK

Postadr.: Harøy — Telefon og Telegr.adr.: Steinshamna

KVALOLJE
KVALKJØTT
KVALKJØTTMJØL
KVALBEINMJØL

KVALBARDER
SILDOLJE
SILDEMJØL
REVEFORMJØL

Brødrene Brunvoll

HVALSTASJON
FRYSERI OG KJØLELAGER
TELEFON: 1031 — 1064
TLG.ADR.: KVALSTASJONEN

TROMSØ

HVALOLJE SPERMOLJE
HVALKJØTTMEL HVALBARDER
HVALKJØTT HVALBENMEL

Thorolf Brunvoll

TORVGT. 8.
TLF. 330563 - 330577. — TLG.ADR.: KVALSTASJONEN
OSLO

Jacob Rjøde^A_S

Bergen

^s/_L **Fiskernes Agnforsyning**

HOVEDKONTOR:
TROMSØ

Kjølelager for agn:

Vadsø — Vardø — Båtsfjord — Kjøllefjord —
Honningsvåg — Havøysund — Hammerfest —
Skjærvøy — Tromsø — Svolvær — Ørnes.

Egne agnbåter. — Tillitsmenn i fiskeværerne. Telegr. adr. samtlige steder: Agnforsyning.

Telegrams «Aarsethco».

Owners of fishing vessels and sealers

- ⊗ Exports of arctic products, sealskins, seal-oil and fish products.
- ⊗ Arranging arctic expeditions in sealers M/S «Veslekari» specially equipped for this purpose with echo-sounders.
- ⊗ Correspondence solicited.

Aktieselskapet

Tønsbergs Hvalfangeri

TØNSBERG

Telefoner: SENTRALBORD 1767 — Telegramadresse: HVALFANGERIET
Code: BOE og NEW BOE

Bruusgaard Kiøsteruds Skibsaksjeselskap

DRAMMEN

er verdenskjent og anerkjent

Vi har levert Hundesleder, Skikjelker, Soveposer, Telter, Ryggsekker, Ski, Skibindinger, Skistaver, Støvler, Kokere etc. til Roald Amundsen, Nobile, Riiser-Larsen, Byrd, Sverdrup, Lauge Koch, Polsk Spitsbergen Ekspedisjon, Norsk-Fransk Polarekspedisjon, Dansk Nordost Grønlandsekspedisjon, Norsk-, Svensk-, Britisk Sydpolekspedisjon 1949/50, Tirich Mir ekspedisjonen 1950, samt Den Argentinske Antarktisekspedisjon 1951.

FABRIKANTER:

A S KOLBJØRN KNUTSEN & CO.
SPORT & LÆRWARE FABRIKK OSLO

TELEFONER: 83 — 323

TELEGRAMADRESSE: «CLAUS»

CLAUS ANDERSEN A.S

TROMSØ

Kjøper og selger arktiske pelsvarer

Vi har levert skinnutstyr til en rekke polarekspedisjoner

Johan Hagerup's Skibsproviantering A.S

TROMSØ

*Utrustning for arktiske ekspedisjoner
Ishavsutrustning.*

Telefoner: 307 — 825

Telegramadresse: JOHAGRUP

RIEBERS INNKJØPSKONTOR

DISP: EDV. LEIRA
ÅLESUND

Rederi for fiske- og fangstfartøyer
innkjøp av ishavsprodukter, samt alle
sorter huder og skinn.

Telefon 2122. — Privat 2809. Telegramadresse: „RIBERIUS“

ARKTISK FORENING

TROMSØ

650 medlemmer

Formann: Kjøpmann Johan Hagerup, Tromsø. T. 825

Sekretær: Gunnar Hagerup, Tromsø, T. 793

Foreningens formål: Fremme av norske interesser i Arktis

BLI MEDLEM

NORDPRODUKT
HARALD LUND

OSLO

Selskinn og Selskinnskåper en gros
Kommisjonslager — Eksport
Kjøper alle slags pelsskinn
Mottar salgsoppdrag.

*Agenter og omsetning
av nordnorske produkter.*

Postboks 1493 — Telefon 420152

ANNONSÉR OG ABONNÉR PÅ

Norsk Polar-Tidende

GJØR DERES INNKJØP HOS VÅRE ANNONSØRER

Brødrene Jakobsens Rederi TROMSØ

Selfangst — Fiskeri

Utleie av fartøyer til

Arktiske og Antarktiske Ekspedisjoner

Rederiets berømte selfanger og ekspedisjonsfartøy «Norsel»
fotografert ved «Maudheim»

Foto: Norsk Polarinstitut